

ŽELEZAR

Jesenice, 27. julija 1989

Številka 29 • XXXVIII

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom za slug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik Dare Bradaškja, lektorica — novinarka Lilijana Kos, sekretar uredništva Dinka Čatak. Naslov: Uredništvo Železarnja, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, tehnični urednik 26-19, novinar 26-20, sekretar uredništva 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Proizvodnja in prodaja v številkah do 24. julija

OBRATI	SKUP. PROIZ.		PRODAJA — ODPREMA			
	ind. mes.	ind. leto	količ. mes.	ind. mes.	količ. kum.	ind. kum.
Jeklarna 1	100,6	103	—	—	—	—
Jeklarna 2	103,6	101	—	—	—	—
Livarna	97,7	77	—	—	189,6	59
VBS	108,1	101	3.669,8	100,1	32.519,5	98
HVB	105,4	103	6.623,8	107,0	57.579,8	103
HVJ	84,3	94	1.228,2	87,7	12.404,4	96
PVT	91,1	100	1.109,2	86,6	11.726,0	100
VDP	88,6	86	3.550,6	86,1	32.262,1	88
Žičarna	84,9	95	1.280,7	84,5	15.202,5	93
Jeklovlek	85,3	98	1.444,2	86,2	15.302,3	99
Elektrode	95,1	100	763,3	67,8	9.330,9	89
Žebeljarna	82,5	99	432,4	95,0	4.573,0	100
Žič. valj.	90,6	100	563,9	165,8	6.839,3	107
ŽELEZARNA	100,6	100	20.666,1	94,8	197.929,4	97

Do 24. julija doseženi rezultati kažejo relativno zaostajanje predvsem pri odpremi končnih izdelkov. To zaostajanje ima seveda svoj vzrok predvsem v zaostajanju proizvodnje v končnih obratih. Zaostajanje skupne proizvodnje v teh obratih, razen v HVB in Valjarni bluming štekel, je osnovna značilnost našega dela v tem mesecu. Vzroki za zaostajanje so zelo različni, vendar so skoraj vsi povezani z manjšo prisotnostjo na delu. Posledice so zmanjšan obseg obratovanja, več okvar na napravah in počasno reševanje posameznih izpadov.

Obe jeklarni sta sicer naredili načrtovano količino proizvodnje. Zaradi velike okvare — zrušitve portalnega žerjava za iztiranje zlin-dre v oddelku PTO jeklarni — bodo do rešitve tega problema tudi velike težave in mnogo dodatnega dela pri obratovanju obeh jeklarn. Vzroke, ki so povzročili zrušitev dvigala, še raziskujemo. Na vsak način pa bo to pomenilo nekajmesečno dodatno motnjo, za katero upamo, da ne bo ogrozila sicer dobrega obratovanja obeh jeklarn.

Podpredsednik poslovnega odbora za proces:
Božo Bartelj

Razprava o Zakonu o delovnih razmerjih podaljšana

Ta, za delavca najpomembnejši zakon, ki bo v prihodnje urejal pravice, obveznosti in odgovornosti iz dela za vse oblike podjetij in organizacij, je na zahtevo sindikata dobil zeleno luč za podaljšanje razprave. Sprejemanje novega zakona o delovnih razmerjih je prenešeno v drugo polovico meseca septembra, zato je ta čas potrebno dobro izrabit za razpravo in zbiranje pripomb in pobud za ustreznejše rešitve.

Predsednik RS ZSS Miha Ravnik je v Delavski enotnosti pozval vse sindikalne organizacije, da v vseh delovnih sredinah organiziramo seznanjanje delavcev s predvidenimi rešitvami v predlogu zakona, še posebno pa opozarja naj se pozornost razpravljalcev usmeri k vprašanjem:

— Koliko predlagani zakon po mnenju delavcev odpira prostor za večjo deregulacijo gospodarjenja, za več svobode, motivacijo in stimulacijo delavcev in koliko so dane možnosti, da se urejajo pravice in obveznosti do dela in iz dela z večjo samostojnostjo podjetij.

— Kako urediti, da bodo pravice delavcev v družbenih podjetjih in drugih oblikah resnično enake.

— Kako zagotoviti večjo pravno varnost in varstvo delavcev glede na novo vlogo poslovnih organov, zlasti v primerih zlorab pri uveljavljanju pravic delavcev.

— Varovanje pravic in položaja delavcev, kadar postane njihovo delo nepotrebno iz tehnoloških, ekonomskih in drugih razlogov.

— Varstvo delavcev v vseh možnih oblikah razporejanja delavcev na druga dela in naloge ter prevzemanje delavcev v druga podjetja.

— Urejanje delovnega časa in možnosti prehoda na krajšanje delovnega časa.

— Ustavna pravica delavcev do stavk in pravice ter obveznosti, ki morajo biti urejene v tem zakonu.

V našem Železarnju smo v preteklih dveh številkah že objavili uradno razlago in komentar k predlogu tega zakona, OOS pa smo tudi že vzpodbudili k razpravi, čeprav takrat podaljšane razprave še ni bilo. Sedaj je čas za razpravo podaljšano do 5. septembra 1989. To nam omogoča, da kvalitetno izpeljemo razpravo po osnovnih organizacijah in jo prve dni septembra zaključimo na ravni Železarnje. Čeprav so tu dopusti,

ki marsikje povzročajo dodatne težave, je sporazumno z vodstvi obratov potrebno najti pravi čas za organiziranje razprave. Na nivoju železarnje načrtujemo tudi strokovno predstavitev predloga zakona. Na to predstavitev bomo povabili predstavnike vseh osnovnih organizacij sindikata, saj računamo, da bo potem lažje stekla tudi razprava po osnovnih organizacijah. Sproti pa velja spremljati tudi razpravo na republiškem nivoju, kjer stališča sindikata do predloga zakona zaenkrat lahko strnemo v naslednjem:

1. Sindikat mora v zakonu zagotoviti možnost za sodelovanje pri oblikovanju in uveljavljanju pravic iz delovnega razmerja:

— da pri premestitvi delavca poleg poslovnega organa sodeluje tudi sindikat,

— da se delavcem, ki so tehnološki ali ekonomski presežek, zagotovi nadomestilo,

— da v primeru predloga za stečajni postopek podjetja obvezno sodeluje tudi sindikat.

2. Vprašanje dolžine delovnega časa, nočno delo žensk, disciplinski ukrepi in prenehanje delovnega razmerja pa so še vroče teme, o katerih se bo na sindikatu še potrebno temeljito pogovoriti in predlagati ustrezne rešitve.

V času priprav mnogih novih zakonov je zakon o delovnih razmerjih za nas najpomembnejši, zato pričakujemo aktivno in ustvarjalno razpravo v vseh delovnih okoljih.

Sindikat Železarnje

Nova sindikalna lista prinaša v tem mesecu tudi nov najnižji osebni dohodek, ki je izračunan na podlagi življenjskih stroškov v mesecu juniju letos in znaša 3.110.000 din, zajamčeni osebni dohodek pa 2.400.000 din.

Ob občinskem prazniku, 1. avgustu, čestitamo vsem delovnim ljudem in občanom Jesenic.



Občino je treba približati občanom

V mesecu juliju in avgustu se je na Gorenjskem pred osemindesetimi leti zvrstilo več dogodkov, ki so odločilno vplivali na razvoj NOB. Za jeseniško občino je bil še posebej odločilen spopad na Obranci 1. avgusta. Ta čas in ta leta zaradi svoje pomembnosti in odločnosti ne gredo v pozabo in tako tudi letos praznujemo svoj občinski praznik.

O povojni graditvi Jesenic je bilo že veliko zapisanega in izrečenega. Glede na situacijo, v kakršni se nahajata Slovenija in celotna Jugoslavija, je bil naš razgovor s predsednikom Skupščine občine Jesenice usmerjen predvsem v leta, ki so nam preostala do konca tega stoletja in tudi tisočletja.

Ob takih priložnostih se ponavadi podajajo ocene uspešnosti ali neuspešnosti dela v zadnjem obdobju. Glede na to, da sedaj še ni polletnih rezultatov gospodarjenja, nam je Jakob Medja podal presek stanja na področju gospodarstva in negospodarstva na osnovi petmesečnih rezultatov:

»Na Jesenicah se še vedno v dobršni meri vsaka zadeva prične in neha z Železarno. Tako kot diha ona, tako so naravnane vse dejavnosti. Zadnje napovedi, da bo v prvem polletju poslovala pozitivno, nas navdajajo z zaupanjem. Stanje v drugih delovnih organizacijah je dokaj različno. V grobem bi jih lahko razdelili v tiste, ki imajo ustrezne programe, in tiste brez njih. Prav slednje se srečujejo z velikimi težavami in obstaja skrb za njihovo poslovanje v prihodnje. Če je gospodarstvo podlaga za vse ostale dejavnosti, potem primerjava s predhodnimi obdobji kaže izboljšanje. Skratka: drsenje navzdol se je v gospodarstvu ustavilo, kar nam vliva določen optimizem.

Na področju družbenih dejavnosti je stanje precej drugačno. Če smo imeli v lanskem letu usklajeno rast osebnih dohodkov gospodarstva in negospodarstva in v skladu z družbenim dogovorom, pa se je letos stanje poslabšalo, kar je prineslo tudi precej nezadovoljstva. V zadnjih mesecih so vidni premiki na bolje, vsaj glede osebnih dohodkov, materialni položaj pa je še naprej slab. Težave, ki smo jim priča, še niso dokončno rešene in jih tudi samo v občini ne bomo mogli rešiti.

Turizem še naprej ostaja ena od prednostnih dejavnosti v jeseniški občini. Zadnja suha zima nam je na krut način pokazala, kako pomembna je povezanost na področju turizma v Gorenjski dolini.

»Spoznanje, da bi skupno nastopanje dalo boljše rezultate, je že nekaj let prisotno in ga tudi zagovarjamo, a v praksi je to veliko težje doseči. Še vedno menimo, da pravega sodelovanja ni in očitno je staro prakso težko opustiti.

Zadnja zima je pokazala, kako mora Dolina živeti skupaj. Sedaj tečejo dogovori, kako priti do skupnega umetnega osneževanja, ki je bilo v pretekli sezoni zasilno rešeno. Predvideno je, da bi v sodelovanju s Smučarsko zvezo Slovenije dokončali urejanje poligona v Kranjski Gori ter povečali zmogljivosti naprav, da bi lahko v čimkrajšem času zasnežili poligon. Prav tako tečejo dogovori, kako povečati zmogljivosti žičnic.

Kljub vsemu je na področju turizma v zadnjem obdobju opaziti nazadovanje, domačih gostov je manj in tega izpada ni moč nadomestiti s tujimi.

Karavanški predor in avtocesta mimo Jesenic sta zadnje čase jedro številnih razgovorov. Obljubo predsednika Izvršnega sveta SR Slovenije Dušana Šinigoja, da bosta istočasno zgrajena

tako predor kot avtocesta, je v zadnjem mesecu omajala informacija v Uradnem listu.

»Vztrajnost je lahko zelo dobra ali pa zelo huda stvar. Mi smo zagotovila predsednika Izvršnega sveta sprejeli z olajšanjem, saj je bila naša odločitev nespremenjena od sprejetja programa. Po obisku, ko je bil Janez Zemljarič imenovan za koordinatorja, so bili postavljeni tudi roki za posamezna dela in ti roki so zahtevni tudi za nas. Mi lahko pri zagotavljanju zemljišč največ naredimo, vse pa je odvisno od sredstev investitorja. Protestirali smo proti temu, kar je bilo objavljeno v Uradnem listu (zaključek del na avtocesti eno leto pozneje kot pri predoru). Treba pa je povedati, da tako, kot od izvajalcev in investitorjev nismo nikoli dobili zagotovila, da bosta oba objekta zgrajena istočasno, tako tudi od Izvršnega sveta in komiteja za promet in zveze nismo dobili ocene, da zaključek del ne bo istočasen. Bolj ko se bližamo datumu, bolj nas zanima, kaj in kako bo.

Povezava s svetom, ki nam jo bo prinesel Karavanški predor, bo prinesla tudi dodaten »prepih« v kadrovske strukturi, povečale se bodo dnevne migracije itd. Lahko se zgodi, da bo prišlo do nadaljnega siromaščenja že tako skromne kadrovske strukture jeseniške občine ter da se naše mesto spremeni v spalno naselje.

»Možnost, da bi se povečalo število dnevnih migrantov, obstaja, hkrati pa obstaja tudi bojazen. Če se bo odprl trg delovne sile in bodo v sosednji Avstriji sprejemali več delavcev, se prav lahko zgodi, da se bo povečal odliv višje usposobljenih kadrov, kar bi bil dodaten udarec za našo občino. Kakšna bo rešitev tega vprašanja, je težko napovedati. Če bo veljala napoved predsednika Zveznega izvršnega sveta, da sedaj dosegamo najvišjo stopnjo inflacije, ki naj bi se začela umirjati, bi bil to znak za izboljšanje stanja oz. vračanje na neko že doseženo stanje. Če pa se to ne bo zgodilo in bo prišlo do trga delovne sile, lahko pričakujemo, da se bo tok strokovnih kadrov obrnil iz Ljubljane v Avstrijo.

Naš pogled je vse bolj usmerjen na konec tega stoletja, na čas, ko naj bi skupaj s sosedji organizirali olimpijske igre. Tu se zastavlja vprašanje, ali smo sposobni izkoristiti vse, kar organizacija olimpijskih iger nosi s seboj, saj je dobro znano, da to ni le srečanje športnikov, temveč nekaj več.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Praznik občine Jesenice 60 let mesta Jesenice

Program prireditev

Petek, 28. julij:

Ob 19. uri sprevid Pihalnega orkestra jeseniških železarjev in mažoret SK Trbovlje s Trga Toneta Čufarja do Športnega parka Podmežakla.

Ob 20. uri program za mlade v Športnem parku Podmežakla. Igra ansambel Pohorje ekspres.

Sobota, 29. julij:

Ob 8. uri predpraznični koncert Pihalnega orkestra jeseniških železarjev in mažoret SK Trbovlje s Trga Toneta Čufarja na Jesenicah

Ob 9. uri pričetek nogometnega turnirja za Pokal mesta Jesenice na nogometnem igrišču pod Mežaklo.

Ob 9.30 uri pričetek tekmovanja v plavanju za Pokal mesta Jesenice v kopališču Ukova.

Ob 17. uri program za najmlajše v Športnem parku Podmežakla. Od 20. do 01. ure družabno zabavni večer. Igra ansambel RZ.

Ponedeljek, 31. julij:

Ob 19. uri predpraznični koncert Pihalnega orkestra jeseniških železarjev in mažoret SK Trbovlje s Trga Toneta Čufarja na Jesenicah

Ob 20. uri predstavitev geografske karte mesta Jesenice v avli gledališča Tone Čufar Jesenice

Torek, 1. avgust:

Ob 19. uri Slovesnost ob prazniku občine Jesenice — 1. avgustu in 60-letnici mesta Jesenice v Gledališču Tone Čufar Jesenice

Sobota, 5. avgust:

Ob 8. uri otvoritev 1. tradicionalnega mednarodnega lokostrelskega tekmovanja v Športnem parku Podmežakla

Vsem delovnim ljudem in občanom ob prazniku občine Jesenice čestitamo in vabimo, da se udeležite prireditev.

Skupščina občine Jesenice
Družbenopolitične organizacije
občine Jesenice

Podeljene kadrovske štipendije za šolsko leto 1989/90

Odbor za kadre in družbeni standard pri delavskem svetu Železarn je na izredni seji 14. julija podelil kadrovske štipendije. Štipendije je razdelil na osnovi že sprejetih kriterijev za točkovni sistem pri odobritvah kadrovskih štipendij s tem, da se učencem z zadostnim uspehom štipendija ne podeli za prvo šolsko leto v 4-letnih programih srednjega usmerjenega izobraževanja ter v višjih in visokih šolah. Učencem 4-letnih programov z neugodno prognozo uspeha se štipendija podeli s 1.2.1990, v kolikor bodo prvo polletje uspešno zaključili, prav tako pa tudi učencem 3 in 2-letnih programov, ki imajo zadosten uspeh in neugodno prognozo uspeha.

Odbor je potrdil tudi sklep (lani je bila to novost) o nagradah učencem — otrokom naših delavcev, ki so bili vsa leta osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja odlični in nimajo nobene štipendije, s tem, da se znesek nagrade poviša s polovične na celo štipendijo, pogoji pa ostanejo nespremenjeni.

Za vse štipendiste Železarn se smatra začetek šolskega leta 1. septembra. Štipendijo Železarn Jesenice v šolskem letu 1988/89 BODO PREJEMALI:

METALURŠKA USMERITEV — 4-letni program:

Elvis Ališič, Blaž Kogovšek, Milan Peterneš, Zoran Robič, Jure Smolej; pogojno bo štipendijo prejemale še osem kandidatov, trem kandidatom pa štipendija ni bila odobrena;

KOVINARSKA USMERITEV — STROJNI TEHNIK — 4-letni program:

Andrej Ahčin, Renato Beravs, Dejan Kilar, Gaber Kristan, Marko Mišič, Peter Šimic, Nebojša Šmitran, Nataša Zorman, Janez Žnidar, Igor Mertelj; pogojno bodo štipendijo prejemale štiri kandidati, enemu pa štipendija ni bila odobrena;

KOVINARSKA USMERITEV — KOVINAR — 3-letni program CSUI:

Primož Rožič, Domen Brce, Gaber Grčar, Andrej Lužnik, Tomaž Nemec, Amir Pajič, Nenad Panič, Mladen Smiljanič, Zvonko Stojov, Mirnes Suljanović, Darko Zukič, Srečko Otović; pogojno bo štipendijo prejemale pet kandidatov;

ELTEH.USMERITEV — ELEKTRONIK — 4-letni program:

Goran Ambrož, Drago Ariani, Klemen Eržen, Boštjan Rebolj, Marko Sranc, Damjan Volk, Damjan Dobovšek, Dani Smuk, Dragan Milutinović; en kandidat bo štipendijo pogojno prejel, enemu pa štipendija ni bila odobrena;

ELTEH.USMERITEV — ELEKTRIKAR — letni program:

Matjaž Šebat, Fikret Avdić; pogojno se štipendijo odobri enemu kandidatu;

KEMIJSKA USMERITEV — kemij-

ski tehnik — 4-letni program:

Janez Bernard, Nataša Kozelj, Maruša Markelj;

GOSTINSKA USMERITEV — kuhar:

Pogojno se štipendija odobri enemu kandidatu;

NA-MA USMERITEV — 4-letni program, 1. letnik CSUI Jesenice:

Edita Alagič, Miloš Ažman, Blaž Banko, Maruša Bergel, Matjaž Bernik, Mojca Koblar, Mojca Konobelj, Primož Kristan, Aleš Miko, Barbara Otoničar, Gorazd Ravnik, Mateja Razingar, Alenka Svetlin, Alma Telalović, Janez Zaveljcina, Igor Prešeren; štipendija se ne odobri 16 kandidatom, prav tako se ne odobri 11 kandidatom za 2. in višji letnik;

AVTOMEHANIKA — 3-letni program:

Arsen Jusufagič, Milisav Jovičič, Matjaž Černe, Robert Horvat, Mitja Mertelj; štipendija se ne odobri 9 kandidatom;

Vloge za nerazpisane štipendije za skrajšani in prilagojeni program bo odbor ponovno obravnaval v začetku šolskega leta. Iz naslova nerazpisanih štipendij bosta štipendijo prejemale Marko Struna in Aleš Vehar za smer računalniški tehnik. Eni kandidatki se štipendija pogojno odobri, če bo zaposlitev možna v Železarni.

FNT — METALURGIJA:

Gorazd Črv, Bojan Gasar, Metka Kelenc, Stanka Kelenc, Viktorija Marušič; štipendija se ne odobri štirim kandidatom;

FNT — KEMIJSKA TEH.:

Tamara Guzej, Mira Mandelj, Petra Rozman, Marjana Trontelj; štipendija se ne odobri dvema kandidatom;

FNT — MATEMATIKA-FIZIKA:

Klemen Bohinc, Danilo Frlež, Kle-

men Kobilica;

FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO:

II. stopnja — Gregor Čop, Marij Trojar;

I. stopnja — Melita Krajnik; štipendija se ne odobri dvema kandidatom;

FAKULTETA ZA ELTEHNIKO:

II. stopnja — Dušan Čerig, Marko Jakopič, Tomaž Medja, Smpad Vladikovič; pogojno se štipendija odobri enemu kandidatu;

I. stopnja — Franjo Andres, Uroš Rot, Roman Pogačnik;

VŠOD — RACUNALNIŠTVO:

Sašo Marinkovski, Branka Šmit; pogojno se štipendija odobri enemu kandidatu, enemu kandidatu pa se štipendija ne odobri;

EKONOMSKA FAKULTETA:

Nevenka Beravs, Vesna Dolžan, Vlasta Krničar, Tatjana Muhič, Monika Rozman, Natalija Savinšek, Monika Smolej, Petra Žvan; pogojno se štipendija odobri trem kandidatom, dvema kandidatom pa se štipendije ne odobri;

PRAVNA FAKULTETA:

Edina Ključanin; štipendija se ne odobri trem kandidatom;

NERAZPISANE ŠTIPENDIJE:

Štipendijo bo prejemale Jana Ramuš — Biotehnična fakulteta — živilska tehnologija; štipendija se ne odobri trem kandidatom;

Odbor se je strinjal s predlogom strokovne službe, da se višina štipendij poenoti oziroma se prizna enako število točk za deficitarnost za vse poklice na visokih, višjih in srednjih štiriletnih in triletnih programih. Tako se študentom fakultet zaradi visokega osipa predvsem v 1. letniku doda: za 2. letnik 100 točk, za 3. letnik 150 točk, za 4. letnik in abs. 200 točk.

V nadaljevanju je odbor potrdil tudi novo vrednost bona za prehrano med delom, ki od 15. julija dalje znaša 12.000 za delavce Železarn in delavce CSUI, ki koristijo bone za prosto prodajo, sicer je nakupna vrednost bona 15.000 din. Za delavce, ki zaradi oddajenosti delovnih mest ne morejo koristiti pripravljenih obrokov v delilnicah Železarn, pa velja vrednost potrdil za nakup v višini 287.500 din.

Cene stanarin v samskih domovih Železarn so od 1. avgusta dalje višje za približno 58 %.

Tudi osebni prispevek delavcev za prevoz na delo in z dela se zviša s sedanjih 19.000 na 33.000 din na mesec. Povišanje prispevka se uveljavi s 1. julijem 1989.

CSI — DH

Obvestilo!

Delavke in delavce Železarn obveščamo, da je od 1. avgusta dalje cena enodnevne bivanja v Ptujskih Toplicah 170.000 din.

TOZD Družbeni standard

Pregled odsotnosti v juniju

TOZD	število delavcev	bolovanje %	porod. dop. %	red. letni dopust %	ostala odsotnost %	skupna odsotnost %
Talilnice	692	7,70	0,14	8,68	0,71	17,23
Ploščati prog.	1075	11,22	0,42	7,29	0,84	19,77
Okrogli prog.	888	10,70	1,05	7,21	0,70	19,66
Tehnične dejav.	1784	0,89	—	1,07	0,16	2,22
Komerciala	156	6,17	3,80	7,30	0,38	17,67
Družb. standard	179	9,70	8,23	6,47	0,29	24,69
DSSS	795	3,90	2,88	9,39	1,04	17,21
Železarna	5569	7,80	1,12	7,94	0,92	17,78

Kadrovsko gibanje v juniju

SKLENILI DELOVNO PREKINILI DELOVNO RAZMERJE RAZMERJE

TOZD/DS	iz JLA	štipendisti	ostali	SKUPAJ	iz JLA	discipl. odpust	po sklepu ODR	upokojeni	umrli	SKUPAJ	stanje 30. 6. 88	stanje 30. 6. 89	plan v l. 1989
Talilnice	2	3	5	3	2	1	5	—	11	742	693	659	
Ploščati program	2	5	2	9	8	2	3	9	—	22	1106	1071	1080
Okrogli program	12	1	2	15	6	—	1	9	—	16	874	888	900
Tehnične dejavnosti	8	1	2	11	3	3	4	24	—	34	1860	1770	1762
Komerciala	—	—	—	—	—	—	—	1	1	150	154	160	
Družbeni standard	1	1	2	1	2	—	—	3	—	188	178	184	
DSSS	1	9	10	1	1	4	14	20	—	897	787	723	
Železarna (1)	26	10	16	52	21	9	13	64	—	5817	5541	5498	
Kader v pripravi (2)													
1 + 2 skupaj													

REDNO UPOKOJENI:

Jože Brelih, 1933, Žičarna — 28 let v ŽJ; Bogomira Beton, 1937, Energetika — 35 let v ŽJ; Janez Bohinc, 1932, PGRS — 39 let v ŽJ; Edo Drobnak, 1928, SINŽ — 39 let v ŽJ; Roman Erjavec, 1930, PGRS — 37 let v ŽJ; Alojzij Fajfar, 1932, Strojne delavnice — 36 let v ŽJ; Bernard Jakopič, 1931, Materialno gospodarstvo — 38 let v ŽJ; Vida Jelovčan, 1933, FRS — 35 let v ŽJ; Anton Klinar, 1930, Strojne delavnice — 36 let v ŽJ; Marjan Kristan, 1932, Valjarna bluming štekel — 37 let v ŽJ; Albert Krmelj, 1929, Strojne delavnice — 40 let v ŽJ; Anton Kržišnik, 1928, STK — 40 let v ŽJ; Vladislav Kržišnik, 1932, Vzdrževanje — 33 let v ŽJ; Irena Kučina, 1939, Splošni sektor — 27 let v ŽJ; Oskar Kurner, 1925, SRR — 34 let v ŽJ; Ivan Lahajnar, 1932, Jeklovlek — 30 let v ŽJ; Ludvik Leben, 1930, Vzdrževanje — 36 let v ŽJ; Silvo Leskovic, 1936, Livarna — 32 let v ŽJ; Slavka Longar, 1937 — Družbeni standard — 30 let v ŽJ; Jože Maček, 1933, Vzdrževanje — 36 let v ŽJ; Angela Markizeti, 1934, Jeklovlek — 28 let v ŽJ; Milena Markizeti, 1937 — SGŠI — 35 let v ŽJ; Alojz Mikec, 1932, Jeklovlek — 33 let v ŽJ; Alojzija More, 1939, Valjarna bluming štekel — 1 leto v ŽJ; Milena Neuman, 1938, FRS — 35 let v ŽJ; Alojz Noč, 1936, Jeklarna 1 — 32 let v ŽJ; Neka Oblak, 1939, Komerciala — 35 let v ŽJ; Jože Parte, 1933, Strojne delavnice — 36 let v ŽJ; Janko Perne, 1922, SRR — 39 let v ŽJ; Anton Peterneš, 1927, Transport — 39 let v ŽJ; Pavel Podobnik, 1936, Vzdrževanje — 32 let v ŽJ; Josip Purger, 1930, Transport — 33 let v ŽJ; Rudolf Reichman, 1933, Strojne delavnice — 36 let v ŽJ; Ida Selaković, 1939, Družbeni standard — 33 let v ŽJ; Janez Senica, 1929, Vzdrževanje — 35 let v ŽJ; Avgust Skubic, 1929, Žičarna — 36 let v ŽJ; Marija Skušek, 1937, Strojne delavnice — 34 let v ŽJ; Jože Stopar, 1932, Valjarna bluming štekel — 32 let v ŽJ; Jože Šparovec, 1933, Transport — 34 let v ŽJ; Judita Treven, 1934, SINŽ — 34 let v ŽJ; Franc Trseglav, 1930, Elektrode — 39 let v ŽJ; Franc Urbanc, 1933, STK — 38 let v ŽJ; Viktor Višter, 1933, Valjarna bluming štekel — 37 let v ŽJ; Marija Zgaga, 1935, Hladna valjarna Jesenice — 36 let v ŽJ; Antonija Zebec, 1937, Jeklovlek — 34 let v ŽJ in Janko Zalec, 1932, Vzdrževanje — 33 let v ŽJ.

INVALIDSKO UPOKOJENI:

Franc Ambrožič, 1934, STK — 36 let v ŽJ; Regina Andres, 1942, Vzdrževanje — 15 let v ŽJ; Stanko Begeš, 1938, Vzdrževanje — 31 let v ŽJ; Slavica Bizalj, 1934, PVT — 17 let v ŽJ; Vojko Džurič, 1937, Jeklarna 1 — 29 let v ŽJ; Franc Ferjan, 1935, Jeklarna 1 — 35 let v ŽJ; Hamo Grbič, 1938, Transport — 24 let v ŽJ; Margareta Hatlak, 1937, Transport — 30 let v ŽJ; Anton Jensterle, 1934, Transport — 37 let v ŽJ; Dušan Kos, 1949, HVJ — 21 let v ŽJ; Edvard Lamberger, 1932, Transport — 27 let v ŽJ; Esad Mazič, 1941, PVT — 27 let v ŽJ; Teodor Okrožnik, 1932, Vzdrževanje — 25 let v ŽJ; Stjepan Slatina, 1938, Jeklarna 1 — 24 let v ŽJ; Jože Starc, 1935, Vzdrževanje — 31 let v ŽJ; Andrija Tomešič, 1929, Žičarna — 14 let v ŽJ in Franc Vidic, 1935, HVJ — 33 let v ŽJ.

Na podlagi sklepov 25. seje odbora za delovna razmerja Delovne skupnosti skupnih služb z dne 19.7.1989

objavljamo

prosta dela in naloge

v Sektorju za gospodarjenje, študije in informatiko:

1. višji strokovni sodelavec za analize in projekte, šifra 5146, U-5, 21. kategorija 1 oseba

Pogoji:

- visoka šola ekonomske smeri
- tri leta delovnih izkušenj

2. vodja sistemskega programiranja, šifra 5102, U-5, 23. kategorija 1 oseba

Pogoji:

- visoka šola,
- tri leta delovnih izkušenj na MVS operacijskem sistemu

3. sistemski programer baze podatkov, šifra 5106, U-5, 19. kategorija 1 oseba

Pogoji:

- visoka šola
- dve leti delovnih izkušenj
- poznavanje MVS operacijskega sistema

4. vodilni analitik programer, šifra 5081, U-5, 20. kategorija 1 oseba

Pogoji:

- visoka šola — smer računalništvo
- dve leti delovnih izkušenj
- poznavanje MVS operacijskega sistema

v Finančno računovodskem sektorju organizator finančno računovodskih sistemov, šifra 5314, U-5, 20. klg., 1 oseba

Pogoji:

- visoka šola ekonomske smeri
- tri leta delovnih izkušenj

v Kadrovskem sektorju

strokovni sodelavec industrijski pedagog, šifra 5450, U-5, 20. kategorija 1 oseba

Pogoji:

- visoka šola; pedagoška fakulteta — industrijska pedagogika ali VŠOD — kadrovska smer
- dve leti delovnih izkušenj

Kandidati naj prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov: Železarna Jesenice, Kadrovskega sektorja, Cesta železarjev 8, 64270 Jesenice.

Pregled odsotnosti v prvem polletju

TOZD	število delavcev	bolovanje %	porod. dop. %	red. letni dopust %	ostala odsotnost %	skupna odsotnost %
Talilnice	715	7,16	0,16	8,56	0,52	16,40
Ploščati prog.	1085	9,75	0,54	8,16	0,64	19,09
Okrogli prog.	894	9,96	1,25	7,92	0,61	19,74
Tehnične dejav.	1821	6,39	0,25	7,65	0,76	15,05
Komerciala	155	4,22	4,00	6,78	0,31	15,31
Družb. standard	182	9,50	6,76	7,45	0,29	24,00
DSSS	842	4,35	3,04	7,89	0,65	15,93
Železarna	5676	7,43	0,25	7,91	0,64	17,15

Tehniška dediščina — bogastvo ali breme? (33)

Rušenje objektov (2)

Med porušeni napravami in objekti pa se je v povojnem času nemalokrat znašel tudi pomemben spomenik. Mednje lahko z gotovostjo štejemo javorjniško graščino, ki se je ljudje spominjajo kot Zoisovega gradu, v Trebežu. Zaradi razširitve Valjarne debele pločevine so jo leta 1959 podrli.

V gradu je prvotno stanovala javorjniška gospoda iz družine Pasarelli, ki je grad v 17. stol. tudi zgradila. Valvazor v Die Ehre des Herzogtums Krain (Slava Vojvodine Kranjske, 1689) omenja lastnike Johana Ferdinanda von Jauerburga in lastnika rudnika Johana von Meyerhoferja, saj je tod vodila tudi rudarska pot v Karavanke. V 18. stol. je bila posest z gradom last Marije pl. Moschon, ta pa jo je leta 1752 prodala baronu Michel-Angelu Zoisu, ki je na gradu sprejemal znamenite iz celega sveta. Znameniti francoski raziskovalec Baltazar Hacquet v svojem delu Oryctographia Carniolica (1778-1784) omenja tudi javorjniški grad. V 19. stol. je javorjniška posest

prešla v roke Kranjske industrijske družbe (KID), ki je imela v gradu celo seje upravnega odbora. Ko se je uprava KID preselila iz Ljubljane na Jesenice, je bil prvi stanovalec ravnatelj Karl Luckmann, kasneje pa tudi generalni direktor Carl Noot in nekateri drugi visoki uradniki. Za prijetnejše bivanje na gradu je skrbel grajski vrtar, ki je z leti na vrtu zasadil različne rastline iz celega sveta. Po drugi svetovni vojni je grad služil za stanovanje delavskim družinam.

Ko se je Aleksander Rjazancev ob podiranju gradu sprehajal po že načrtovanem gradu, se je z nostalgijo spominjal (Staro se umika novemu, Železar 1959) lepe okolice in celo teniškega igrišča,

kjer so »Nootovi in Fischerjevi igrali tenis«. Muzejski zanesenjak France Torkar pa je kar vizionarsko dejal: »Mejduš, če bi imeli sredstva, bi grad v celoti prestavili v bližino Ruardove graščine na Stari Savi.« (Železar št. 2, 1959, str. 41)

Tako kot se je zgodilo z graščino, se je seveda tudi skoraj v celoti zgodilo s »Starim Trebežem«. Danes nas na ta znameniti fužinarski kompleks spominjata samo še dve maketi gradu iz Trebeža ter nekaj grajskega inventarja v Tehniškem muzeju.

(se nadaljuje)

Tone Konobelj

Popravek: V zadnje (32) nadaljevanju sem omenil pismo Barbke Tribušnov; pravilno je Barbke Tratnikove.



Rušenje graščine v Trebežu leta 1959 (fotoarhiv Tehniškega muzeja)



Naša domova kljub bojazni polna

Mesec julij se izteka, čas dopustov pa še ne, saj nam je letos dopust vsem še kako potreben. Toliko je bilo novega in drugačnega, da si mora človek zares dobro odpočiti. V maju, ko so v TOZD Družbeni standard objavili razpis za letovanje v naših počitniških zmožljivostih, so bili zaradi neregistrirane cene letovanja obeti kaj slabi. Kako pa je sedaj, ko je sezona v polnem razmahu, nam je povedala Ivanka Zupancič, direktorica temeljne organizacije Družbeni standard.

Po 31. maju, ko je bil razpis za letovanje zaključen, je bila glede na število prijav zasedenost naših domov zelo slaba; v Biogradu je bila zasedenost polovična, v Crikvenici pa 80-odstotna. Ker so za Crikvenico predvidevali manjše povpraševanje, so dokupili letos samo trideset od sicer osemdesetih dodatnih ležišč pri zasebnikih. V Biogradu so bile videti izredno kritične izmene v mesecu avgustu (izkoriščenost le 30 do 40%), zato so v dogovoru s sindikatom Železarne prosta ležišča ponudili zunanjim gostom. Tako so veliko ležišč odkupili železarni Ravne in Štore ter turistična agencija Meridian z Jesenic. Trenutno je tudi zanimanje delavcev Železarne večje kot je bilo ob razpisu in je tudi več naknadnih prijav, zato sta oba počitniška domova polna do konca sezone, le v Biogradu je od 10. do 20. avgusta še nekaj prostih ležišč.

Letos se je zaradi manjšega števila prijav za letovanje v naših počitniških domovih pojavil problem organizacije prevoza. Z Integralom je bilo pred sezono dogovorjeno, da ne glede na zasedenost plačamo cel avtobus, po končanem razpisu pa ta dogovor ni bil več sprejemljiv. Po novem dogovoru je stanje naslednje: cena prevoza je ne glede na podražitve goriva nespremenjena (za Biograd 330.000 dinarjev), razliko do 80-odstotne zasedenosti avtobusa pa plača Železarna Jesenice. Integral in Meridian pa sta se dogovorila, da se bodo z delavci Železarne lahko vozili tudi turisti. Verjetno je tudi nespremenjena cena prevoza vplivala na večje zanimanje delavcev Železarne, saj je ob novih podražitvah bencina sedaj

tak način prevoza občutno cenejši od osebnega.

Ker v Družbenem standardu niso pričakovali polne zasedenosti počitniških domov, so temu prilagodili tudi delo. Tako so sezono skrčili za dva termina (predsezona in sezona), zmanjšali število zaposlenih v domovih in jim priznali le sedemurni delovnik. Ker pa sta oba počitniška domova polna, so delavci Družbenega standarda upravičeno nezadovoljni. Zato so se dogovorili, da bodo zaposlenim v domovih priznali osemurni delovnik, novih delavcev pa ne bodo zaposlovali.

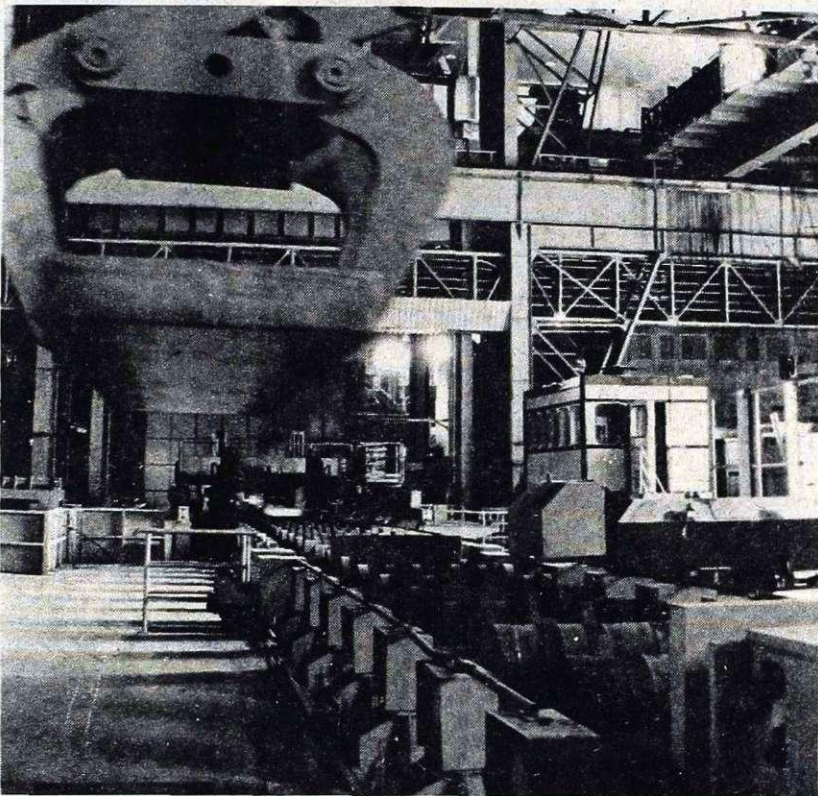
Tudi prikolicice so že nekaj let stalno polne in njihova izkoriščenost kaže na potrebo po drugačnem organiziranju dopustov. Videti je, da si delavci Železarne bolj želijo takega dopusta, ko lahko bolj samostojno razpolagajo s svojim denarjem in prostim časom. Ker nakup prikolic zaradi izredno dragega vzdrževanja ne pride v poštev, v TOZD Družbeni standard razmišljajo o preureditvi doma v Biogradu v apart-maje. Dom v Crikvenici pa je že tako

dotrajan, da so stroški za vzdrževanje ogromni, zato je dom nujno treba obnoviti. Seveda so taka razmišljanja samo želje, če ni denarja, zato je vse odvisno od poslovanja naše železarne in od razumevanja problemov družbenega standarda.

Se nekaj besed o letovanju v Ptuj-skih Toplicah. Tudi tam je zasedenost skozi celo leto zelo dobra, saj je zaradi izjemno ugodne cene interes delavcev tudi za letovanje v teh toplicah vedno večji. Ker so tudi potrebe delavcev Železarne po zdraviliškem letovanju in zdravljenju vedno večje, v vodstvu Železarne in tozda resno razmišljajo o pridobivanju dodatnih zdraviliških zmožljivosti, predvsem v okviru zdravilišča Rogaska Slatina.

Delavci tozda Družbeni standard so bili pred začetkom letošnje sezone upravičeno zaskrbljeni nad njeno donosnostjo. Vendar pa je vsaj tokrat naša velika inflacija s seboj prinesla tudi nekaj dobrega — če je bilo namreč v maju 120.000 dinarjev na dan (polni penzion v počitniškem domu) za povprečno železarsko družino se prevelik strošek, pa sedaj, ko smo dobili nov regres in imamo tudi boljše plače, to ni več. Da možnosti obročnega odplačevanja sploh ne omenjamo.

Lilijana Kos



V Jeklarni 2 (foto: Irena Kučina)

Obvestilo

Na osnovi predloga delavskega sveta TOZD Okrogli program ter z namenom racionalnejšega poslovanja so v veljavi od 1.7.1989 naprej uradne ure računovodstva osebnega dohodka ob ponedeljkih, sredah in petkih od 6.00 do 7.30 in od 12.30 do 14.00 ure.

Od 1. do 7. v mesecu zaradi tekočega obračuna osebnih dohodkov uradnih ur ni.

S tem bo omogočeno delavcem na nočnih oziroma popoldanskih dnevih urejanje njihovih zadev ob prihodu oziroma odhodu z dela.

Pregled sestankov SDS

V prejšnjem Pregledu smo opozorili na vprašanja nezaupanja. Problem smo ilustrirali s stališči posameznih SDS. Praksa tudi kaže, da v primerih, ko obremenjeni z dvomom, nezaupanjem in občutkom, da bomo spet prevarani, pristopamo h kompliciranim samoupravnim aktom, ki jih moramo sprejemati z osebnim izjavljanjem (ko ne gre več za razpravo, temveč le še za dvigovanje rok ali za to, da na lističu obkrožimo besedice »za« ali »proti«), ne moremo računati na pozitiven izid.

Nezaupanje ni le problem našega kolektiva. Je problem družbe, ki v času, ko se za mnoge postavlja že vprašanje kruga, golega obstoja, preživetja, postaja že ovira za hitrejši izhod iz krize. Kako bi bilo sicer to vprašanje deležno osrednjega poudarka v govoru, ki ga je imel predsednik RK ZSMS Jožef Školč minulo soboto, ob Dnevu vstaje slovenskega naroda. Dejal je, med drugim: »Zaupanje bo v političnem življenju družbe dobilo svoj pravi pomen šele tedaj, ko bomo uspeli institucionalizirati nezaupanje. Nekaj najbolj enostavnega mora postati medsebojno zastavljanje vprašanj in iskreno odgovarjanje nanje. Ne strinjamo se z razlagami, da je nekdo že zato, ker smo ga povprašali po njegovih dejanjih, izgubil zaupanje. Nasprotno, sprašujemo ga, ker sodimo, da si ga bo le z odkritim odgovorom lahko ohranil, ali pa z nejasnimi besedami in neuresničljivimi obljubami dokončno zapravlja.«

Ne jeza ne avtoritaren nastop, ki apelira na slepo zaupanje, tu ne pomagata. Zaupanja ni mogoče pridobiti z ukazom ali deklaracijo. Zaupanje je mogoče pridobiti le s poštenim ravnanjem, človeškim odnosom do ljudi: z iskrenim, odkritim, jasnim odgovorom, pojasnilom. Ali drugače povedano: s celovito, popolno, pravočasno, relevantno informacijo, ki vsakemu odmerja njegov delež prostora in perspektive, pa naj je to komu povšeči ali ne. Najtežje se je spoprijemati z neotipljivim, nevidnim, neznanim problemom ali nasprotnikom, ker ne veš, kdaj, kje in kako se bo pojavil in ne moreš podvzeti vseh potrebnih ukrepov za ublažitev posledic ali celo za preobrnitev situacije v lastno korist (kriza je tudi šansa, pravijo menagerji).

Vprašanje zaupanja, iskrenosti, odkritosti, se mi postavlja tudi sedaj, pred razpravo o polletnih poslovnih rezultatih, v zvezi z znano in znamenito »Rdečo knjigo«, v kateri objavlja gospodarska zbornica Slovenije primerjalne podatke o uspešnosti slovenskih delovnih organizacij. O njej, o tem, da so jo dobili direktorji, pa tudi predsedniki delavskih svetov večjih delovnih organizacij, smo lahko v minulih dneh brali v sredstvih javnega obveščanja (npr. Delo, Gorenjski glas). Zvedeli smo celo za najbolj uspešne in pridne iz naše regije, občine. Nas, ŽJ, se ni omenjalo. Kje smo, kakšne so naše perspektive po oceni Gospodarske zbornice? SDS CSI je že v prejšnjih letih postavljala zahtevo po podatkih, ki jih objavlja ta publikacija, pa jih ni prejela.

Eno od vprašanj, ki se veže na našo bližnjo prihodnost (in verjetno tudi na rast naših osebnih dohodkov), je tudi vpraša-

nje omejene uporabe takomenovane jugo-menice od septembra dalje. Zeniški Metalurg v zadnji številki (20. julija) naprimer že ugotavlja, da se »blagovni tokovi RMK na domačem tržišču pretežno zapirajo z menico in se z gotovostjo lahko računa na padec prometa v jesenskih mesecih« ter da je »gotovo, da se bodo novim zakonskim predpisom morali prilagajati pogoj prodaje«. Kako se mi na to pripravljamo?

In ne nazadnje kaže ponovno opozoriti na zahtevo slovenskih sindikatov po razpravi o zakonu o delovnih razmerjih. Tokrat (Delavska enotnost, 21. julij 1989) svoj poziv na osnovne organizacije sindikata naslavlja predsednik RS ZSS Miha Ravnik. V pozivu med drugim poudarja: »Podaljšanje razprave o zakonu o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja moramo v sindikalnih organizacijah izkoristiti, ne oziraje se na čas letnih dopustov. Razpravo je potrebno pripraviti še posebej v podjetjih, delovnih skupnostih in organizacijah družbene dejavnosti. Organizacije in organi ZSS nosijo vso odgovornost za to, da bodo v razpravi delavci temeljito seznanjeni z bistvom rešitev v predlogu zakona in da bodo prišli do veljave nadaljnjih zahtev, mnenja in predlogi delavcev o vprašanjih, ki bi jih bilo še potrebno vgraditi v besedilo zakona... Glede na to, da bo zakon v postopku sprejemanja v drugi polovici septembra, predlagamo, da javno razpravo končamo do 5. septembra 1989.«

V teh soparnih dneh se »kuha« še vrsta drugih stvari, pomembnih in usodnih za našo prihodnost, med njimi tudi teze o Železarni Jesenice kot podjetju (kot osnova za statut podjetja). Že sam občutek lastne vrednosti, človeškega dostojanstva, svobode bi moral biti dovolj močan, da ne bi smeli čakati, tako kot smo vse prevečkrat, da bodo zvezde kar same padle z neba, da se bodo usodne zadeve dogajale mimo nas in nas kot pasiven objekt enostavno prevladovali. Tistih nekaj možnosti, ki jih kot posamezniki imamo — pa naj bodo, kot nas poučujejo izkušnje, še tako klavrne — kaže kar v največji meri izkoristiti za uveljavitev svojega vpliva.

Načinov za uveljavljanje individualne pobude (če samoupravni, politični ali poslovodni vrh zataji) je več: Pobudo, predlog, vprašanje, zahtevo lahko sprostimo na sestanku SDS (in jo preko delegata, poverjenika, vodje SDS posredujemo v ustrezen organ), lahko jo direktno (pisno) naslovimo na ustrezen organ, lahko jo objavimo v glasilu in ne nazadnje lahko poskušamo vplivati preko svojih osebnih zvez. Potrebno je seveda nekaj poguma, volje, truda in prizadevnosti — in če že pričakovane rezultate ne bo, si vsaj kasneje (pa tudi drugi ne) ne bomo očitali, da nismo storili tega, kar bi morali storiti.

Ne glede na to, da se pričakovanja, ki jih vsebujejo na različne načine izražene pobude, vprašanja ali zahteve, pogostokrat izjalovijo, ti instituti, kot lahko razberemo tudi iz zapisnikov SDS, le nekako delujejo. Poznamo tudi sklepe, stališča, pobude SDS, ki se realizirajo, čeprav tega v Pregledu, ki je namenjen predvsem opozarjanju na nerešene probleme, največkrat ne omenjamo. Je pa vsekakor razveseljivo, če naprimer v zapisniku s sestanka (21.6) zbora delavcev, ki mu je prisostvovalo 120 delavcev obrata Hladna valjarna Jesenice preberemo:

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih Železarne

OD 31. JULIJA DO 6. AVGUSTA

31. julija, Leon MESARIČ, Želbljarna, Jesenice, Titova 3, ☎ 81-216.
1. avgusta, Srečo MEŽNAR, Jeklovlek, Mojstrana, Dovje 107/a, ☎ 89-040.
2. avgusta, Jernej HOČEVAR, prodajni oddelek, Jesenice, Kejžarjeva 38, ☎ 82-118.
3. avgusta, Božo BARTELIJ, poslovodni odbor, Zirovnica, Zabreznica 44 b, ☎ 80-726.
4. avgusta, Ernest PUŠNIK, TOZD Komerciala, Jesenice, Hrušica 138.
5. avgusta, Bogdan RAVNIK, HV Bela, Jesenice, Tavčarjeva 3 b, ☎ 83-734.
6. avgusta, Jože RAVNIK, Strojne delavnice, Jesenice, Blejska Dobrava 31 b, ☎ 83-865.

Dežurstvo traja vsak dan od 14. do 6. ure naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva je dežurni dolžan opraviti obhod po železarni, svoje pripombe vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovodnega odbora.

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 31. 7.	Matjaž Kelvišar	Ivan Šenveter
Torek — 1. 8.	Milan Ravnik	Franc Bassanese
Sreda — 2. 8.	Dušan Šmid	Franci Zupancič
Četrtek — 3. 8.	Borut Cegnar	Berti Krapež
Petek — 4. 8.	Janez Faletič	Alojz Varl
Sobota — 5. 8.	Aleš Robič	Branko Gerčar
Nedelja — 6. 8.	Rajko Petraš	Jože Cej

Služba obratne ambulante

Od 31. julija do 5. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:

DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek.

V soboto, 5. avgusta, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: Zaradi letnega dopusta zobna ambulanta ne dela.

POPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej.

V soboto, 5. avgusta, samo dopoldne: II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej.

V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. ure do 10.30, popoldan od 12. ure do 17.30.

Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

Dežurni v Vatrostalni

29. in 30. julija, Branko MARKIZETI, Jesenice, Titova 4a, ☎ doma 83-596, ☎ v službi 83-281.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure jutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Popravek

V zadnji številki Železarja smo na predzadnji strani v prispevku Andreja Malenška že v uvodnem delu napačno zapisali kratko za Zvezo organizacij za tehnično kulturo (pravilno

ZOTK in ne ZTKO kot smo zapisali).

Avtorju in bralcem se za ne-ljubo napako opravičujemo.

Uredništvo

»Sklepi so bili v glavnem realizirani, drugi pa bodo v kratkem.« In, ko smo že pri tem zapisniku, omenimo še, da so delavci na tem zboru pod točko razno predlagali, naj se delavcem z nižjimi kategorijami zaradi socialne varnosti doda »druginjski dodatek«. Ta naj bi bil (v odstotkih) obratno sorazmeren osebnim dohodkom tistih z višjimi kategorijami. Tako naj bi tem delavcem ublažili položaj, v katerem se nahajajo. Podano je bilo tudi mnenje, naj bi dodatno stimulirali tudi tiste delavce, ki že dalj časa niso bili v bolniškem staležu, saj ugotavljajo, da je bolniška odsotnost v primerjavi s plačo delavcev, ki so na delu, dobro plačana. Pobudi sicer zvenita utopično, je pa prav gotovo to signal za sindikat, da se zamisli nad mizerno mezdo delavcev z najnižjo kategorijo.

Čeprav gre že za mesec dni stare zapisnike, si oglejmo še nekaj vprašanj, zahtev in pobud SDS.

SDS Špedicija (TOZD Komerciala) se tako v zvezi s pravilnikom o inovacijah kot v zvezi s pravilnikom o merilih za delitev osebnih dohodkov pritožuje (načelno) zaradi nepravilnega nagrajevanja. Med drugim navajajo, da »kljub izboljšavam in boljši organizaciji dela (prihranek pri prevozi) še niso bili deležni nagrade, ki bi delovala na delavca stimulativno«. Pod razno pa se pritožujejo glede prostorov. Takole pravijo: »Delavke so zadovoljne tudi s starim pohištvo, toda želijo si čistoče, saj menijo, da je to osnovni pogoj za delo. Kljub urgencam pri direktorju splošnega sektorja in direktorju TOZD Komerciala ostajajo pisarne na vseh treh oddelkih špedicije nepomite. Moramo pripomniti, da imamo tudi poslovne partnerje raznih podjetij (prevoznitvo) in nam je zelo neprijetno sprejeti stranko v taki umazaniji.«

No, čistilke — saj pripomba leti očitno nanje — bi bile verjetno glede tega nekoliko drugačnega mnenja. Omenimo naj, da so se zaradi prevelikega zmanjšanja normativov na njihovem oddelku in zaradi preobremenjenosti z delom že tudi obrnile na sindikat splošnega sektorja in da je IO OOS že tudi zahteval strokovno pojasnilo, zakaj je do takšnega zmanjšanja normativov prišlo in kaj ga strokovno opravičuje. Zanimivo je tudi to, da tovrstnih pripomb v zapisnikih SDS oddelka splošne administracije, kamor spadajo tudi čistilke, ni najti (so mar cenzurirani?).

Naj ostanemo pri SDS iz te TOZD: SDS centralno skladišče Jesenice je ob obravnavanju delovne problematike po oddelkih ugotovila, da bi bilo ponovno potrebno skladišče čistil in instalacijskega materiala ločiti od skladišča zaščitnih sredstev in potrošnega materiala in dati skladiščnikom ustrezno kategorijo (13). Načeli so tudi vprašanje pomanjkanja delavcev v elektro oddelku in na centralnem prevzemu.

Na sestanku SDS domače prodaje in marketinga pa je tov. Bradičeva izpostavila problem električne napeljave na fakturnem oddelku. Napeljava namreč ne omogoča istočasne uporabe namiznih računalnikov, terminala in ogrevanja in je zaradi dotrajanosti tudi nevarna. Isti problem opaža tudi v glavni stavbi in v prostorih male prodaje. V prostorih male prodaje je potrebno tudi beljenje.



Delavec in razvade

Na sedmem jugoslovanskem kongresu medicine dela v Budvi so udeleženci obravnavali tudi teme o mentalnem zdravju, alkoholizmu in kajenju delavcev. Poudarili so, da s področja vpliva razvad na duševno in telesno zdravje delavcev ter delanezmožnost odkrivajo stalno nove pomembne podatke, zanimivosti in probleme.

Te novosti morajo poznati ne le zdravniki, temveč vsi, ki skrbijo za kompleksno varstvo delavcev pri delu in v delovnem okolju.

Znano je, da pod vplivom alkohola pride do motenj barvnega vida. V reški očesni kliniki so raziskovali odvisnost med količino zaužitega alkohola in stopnjo ter vrsto motnje barvnega vida poklicnih voznikov motornih vozil. Raziskave na opazovani in kontrolirani skupini poklicnih voznikov motornih vozil so pokazale, da obstaja razlika v stopnji in vrsti motenj barvnega vida, in sicer v neposredni odvisnosti od količine zaužitega alkohola in časa trajanja rednega uživanja.

Skupina raziskovalcev (tudi ti so bili z Reke) je proučevala vpliv alkoholizma na izostanek z dela zaradi bolezni. Alkoholiki so v primerjavi s skupino zmernih uživalcev alkoholnih pijač imeli 2,1 krat več bolniškega staleža in ta je bil 2,6 krat daljši.

Razlike med alkoholiki po spolih so še vedno očitne. Raziskovalci iz Požarevca so ugotovili, da na ta pojav vplivajo tudi neustrezne prehranske navade moških pivcev, njihove povečane reakcije na frustracije, povečevanje samozvesti, podcenjevanje rekreacije in dajanje prednosti pasivnemu odmoru kot je ležanje in spanje.

Frekvenca alkoholikov pri delavcih železniškega transportnega podjetja Priština je zaskrbljujoča in v stalnem porastu. Alkoholizem pri delanezmožnosti, invalidnosti in umrljivosti zavzema tretje mesto — za boleznimi srca in ožilja in malignimi novotvorbami.

Pri delavcih novosadskega Nafta gas prometa so ugotovili, predvsem pri mlajših moških delavcih povezo med alkoholizmom in ulkusno boleznijo dvanajsternika ter kajenjem.

V obširni analizi delanezmožnosti kroničnih alkoholikov na področju Novega Sada je ugotovljeno, da je najmanj kroničnih alkoholikov na začetku in na koncu delovne dobe. Po pričakovanju je bilo pojavljanje kroničnih alkoholikov najvišje pri gradbenih delavcih (16 %) in pri kovinarjih (15,5 %). Zaskrbljujoč je odstotek kroničnega alkoholizma pri poklicnih voznikih motornih vozil.

Zgornje podatke dopolnjujejo rezultati raziskav na Reki in v Beogradu. Ugotovljeno je, da število patoloških vrednosti jeternih testov, ki so nepogrešljivi pri dokazovanju alkoholizma, vedno večje kot število registriranih alkoholikov poklicnih voznikov motornih vozil. Alkoholizem je pri ogromni populaciji poklicnih voznikov motornih vozil na področju Beograda najbolj pogost pojav pri zakonsko predpisanih izrednih kontrolnih pregledih voznikov.

Na istem področju alkoholizem danes predstavlja zelo resen problem v življenju in delu delavcev aktivnega rečnega prometa. Analizirani so rezultati neposrednih »ladjarjev« in kontrolne skupine administrativnih delavcev. Alkoholizem ladjarjev je značilno pogostejši in resnejši problem kot pri kontrolni skupini. Po mnenju raziskovalcev na to vplivajo delovni pogoji in ločeno družinsko življenje.

Potrjene so domneve, da se škodljive posledice odvisnosti od alkohola odražajo ne le na delovnem mestu, temveč tudi v družinskem in javnem življenju. Vzrok za to je motnja v medčloveških odnosih, katero alkoholiki povzročajo, ali v take situacije hitro zapadejo zaradi značilno čustveno spremenjenega obnašanja. Ker je še vedno največ alkoholikov registriranih iz skupine nekvificiranih delavcev, je vpliv motenj v medčloveških odnosih in čustvene spremembe obnašanja te skupine alkoholikov težko zdraviti s sodobnimi metodami zdravljenja v skupini in motivacije obolelega.

Merila za uspešno zdravljenje alkoholizma delavcev so z ozirom na negativne kazalce odsotnosti pri delu lažje dostopna kot pri drugi populaciji. Kot merila se uporabljajo število in dolžina izostankov z dela, pogostnost in resnost poškodb pri delu in izven dela, delež alkoholne odvisnosti in spremljajočih okvar (jeter, ledvic, živčevja itd) pri invalidiziranju delavcev. Pri tem ni brez pomena proučevanja psihosocialnih meril izboljšanja zdravja alkoholika, kamor v prvo vrsto štejemo večji delovni učinek in boljše medsebojne odnose. Kljub temu podatki o uspešnosti zdravljenja alkoholikov v delovnih organizacijah varirajo od zelo pesimističnih do izrazito optimističnih.

čnih, pri čemer se kot pokazatelj praviloma uporablja negativni pokazatelj — odstotek recidivov.

V Zagrebu so raziskovali uporabnost elektroencefalografskih (EEG) izvidov pri določanju stopnje in kvantitete invalidnosti alkoholikov — kandidatov za ocenitev na invalidski komisiji. V primerjavi s kontrolno skupino nealkoholikov je ugotovljeno, da je pogostnost EEG spememb pri alkoholikih do 25 %, medtem ko pri nealkoholikih teh sprememb niso zaznali. Pri tem je ugotovljena povezava med EEG izvidi in stopnjo znižanja duševnih sposobnosti pri alkoholikih.

Kongresnih referatov, ki so obravnavali vpliv kajenja na zdravje in delazmožnost delavcev, je bilo šest! Raziskovalci iz Beograda so raziskovali vpliv kajenja na učne zmoglosti in pljučno funkcijo učencev srednješolskega centra za kulturo, prosveto in informacije. Mladi kadilci praviloma začnejo kaditi pod vplivom kadilcev v okolici, toda kasneje se več ne poskušajo odvaditi kajenja. Starši pri tem v glavnem nimajo vpliva, saj ima precej mladih kadilcev starše nekadilce, ki jih neposredno ali posredno podpirajo pri nakupu cigaret.

Raziskava je ugotovila, da so kadilci slabši dijaši in udeleženi pri manjšem številu izvenšolskih dejavnosti. Pri učencih se zaradi mladosti in kratkega kadilkega staža ne kažejo trajne posledice kajenja (na rentgenski sliki pri preiskavi pljučne funkcije), toda globalna fizična kondicija učencev kadilcev je slabša kot pri nekadilcih. Učenci kadilci so vsi seznanjeni s škodljivimi učinki kajenja, toda očitno nezadostno. Na njihovo vzgojo bi se dalo najboljše vplivati preko učiteljev, a ti so žal večkrat strastni kadilci in zelo slab primer učencem.

Analiza kajenja učencev v Dijaškem domu strokovnih šol v Reki je pokazala, da je v domu 38,1 % kadilcev, 11,6 % preverjenih kadilcev in 50,3 % nekadilcev. 3,4 % kadilcev je pričelo kaditi že v 9. letu. 50 % kadilcev kadi dnevno 11-20 cigaret, kar pomeni odvisnost. Med kadilci je 3,4 % učencev, ki izjavljajo, da pijejo mnogo alkohola in 43,7 % tistih, ki pijejo zmerno. Učenci kadilci pijejo več kave kot nekadilci in se manj bavijo s športom. Zato je potrebno pričeti s specifičnim preprečevanjem kajenja in pitja alkohola že v zgodnji mladosti.

V opazovani in kontrolni skupini delavcev v Čačku so strokovnjaki opazovali razširjenost kajenja in uživanja alkohola. Oba dejavnika sta pogosto združena, kar značilno povečuje riziko predvsem za bolezni dihal ter srca in ožilja.

Kajenje je posebej rizično (ogljikov monoksid, nikotin) pri poklicnih voznikih motornih vozil (izpušni plini). Ugotovljena je povečana udeležba kadilcev predvsem v prometnih nesrečah in poškodbah, so ugotovili raziskovalci iz Niša.

Sarajevski raziskovalci so ugotovili, da je razvada kajenja pri odrasli populaciji razširjena v 45-51 %. Pri zdravstvenih delavcih je ta odstotek znatno manjši, toda še vedno visok (25%). Tako obnašanje zdravstvenih delavcev je neupravičeno ne le z zdravstvenega, temveč z etičnega stališča. Zdravstveni delavci morajo biti glavni nosilci in mentorji protikadilskih gibanj!

Kolegi iz Niša so spremljali nekatere vrednosti biokemičnih preiskav krvi pri delavcih kadilcih in nekadilcih: glukoze, uratov, holesterolov in trigliceridov v serumu. Pri delavcih kadilcih (1500 oseb) so bile vse opazovane vrednosti dvakrat bolj pogosto povečane kot pri nekadilcih (tudi 1500 opazovanih oseb). Največja razlika je v starostni skupini kadilcev med 41 in 50 letom, posebej pri evidentnem povečanju količine trigliceridov v krvi pri kadilcih in s tem zvišanim rizikom za arteriosklerozo, motnje cirkulacije in nevarnosti srčnožilnih bolezni.

Vprašanje, kako vplivajo družbene krize nasploh in posebej naša aktualna jugoslovanska kriza na vrste in stopnje razvad in odvisnosti delavcev, je bilo prisotno diskretno in skromno le med razpravo (in v oddmorih).

Kriza zanesljivo vpliva na razširjenost razvad pri delavcih — upada starostna doba, v kateri se alkoholne razvade pojavljajo in ustalijo, raste

število rednih uživalcev, raste število registriranih alkoholikov s poslabšanim zdravstvenim stanjem; raste število registriranih delavcev z zdravstvenimi in psihosocialnimi trajnimi posledicami alkoholizma.

Za že daljše obdobje naše družbene ekonomske krize so značilni favorizirajoči dejavniki za večje število in težje oblike razvade in odvisnosti, predvsem poplava neugodnih poročil o gospodarskih in družbenih spodrljajih v preteklosti in negativnih gibanjih v sedanjosti. Padec življenjskega standarda delavcev in nesigurna vrednost denarja je privedla do stalno manjše verjetnosti za doseganje trajnejših in dražjih dobrin kot so stanovanje, družina, avtomobil ter draga letovanja in potovanja. Če upade verjetnost za doseg trajnih življenjskih vrednot, je »razumljivo prva lažna kompenzacija« alkohol!

Posebno medicinsko-socialno vprašanje je odnos med brezposelnostjo in razvadami, predvsem alkoholizmom. Ta v svetu že dobro proučena odvisnost v našem okolju nima boljše prognoze. Posebej, ker pri nas vsakdo brez večjega rizika »zaposli brez registracije in zavarovanja« brezposlenega delavca (predvsem mlajšega) in mu pomaga, da pride vsaj do nekaj »sredstev za hrano, pijsko in cigarete«.

Na zgodnje piske razvade mladih ljudi posebej vpliva šolanje z neustreznimi programi brez minimalne humanistične izobrazbe, brez prave perspektive za zaposlitev in skoraj nikakršne perspektive za ustrezno-zaželeno zaposlitev. Posledica je opuščanje šole v najbolj kritičnih letih telesnega in duševnega razvoja, kar vodi v brezposelnost ali možnost zaposlitve na delovnih mestih z najnižjim socialnim statusom. Od tod do razvad — prezgodnjega rednega uživanja alkohola in prezgodnjega pričrka rednega kajenja — je le kratek in žal zelo pogost korak.

Štrajki — prekinitve dela, tudi če so krajše, le nekajurni ali nekajdnevni, poglobijo družbeno in gospodarsko krizo posameznika ter njegovega ožjega in širšega okolja. V opredeljujočega delavca se vrne depresivni občutek brezperspektivnosti ali neadekvatne perspektivnosti. Štrajk je pogosto povezan s manifestnim ali latentnim agresivnim vedenjem, agresivnost se da hitro doseči in stopnjavati s povečanim uživanjem alkohola. S slabimi zgledi in ob lažnem občutku kolektivne varnosti pijejo, ponavadi ekscenčno, v času štrajka in po štrajku, tudi delavci, ki sicer ne pijejo, ali pijejo alkohol le priložnostno. Slabi zgledi pripeljejo v času štrajka do večjega pitja alkohola mladih delavcev in žensk, torej populacije z nižjo toleranco in z znanimi motnjami govora (žlobudranjem) in vedenjskimi motnjami. To po končanem štrajku lahko pripelje do neugodnih posledic za udeležence, saj pravoverni čuvarki reda zvesto beležijo vse »kikse« štrajkašev.

Njihove »črne pike« so nesentimentalno registrirane in mečejo v isti koš eksistenčno razpoložensko udeležbo, govorjenje in obnašanje ter s tem povzročajo poznejše močne posledice in frustracije pri »slabših« udeležencih štrajkov. Od tod do alkoholizma ni več daleč!

O drugih odvisnostih delavcev (mamilih) ter o duševnem zdravju in motnjah (nevroze, depresije) je na kongresu bilo povedanega malo in le bežno.

Mag.dr. Mario Kocijančič, Kranj (Predavanje na Radijski univerzi RTV Ljubljana 22. avgusta 1988)

Ostružki

Moka iz koruznih storžev

Neka ameriška družba v državi Illinois namerava izdelovati moko brez kalorij, bogato z vlaknatimi snovmi, ki bi jo uporabljali za proizvodnjo bolj zdravega kruha, peciva in drugih živil. Tehnologijo proizvodnje takšne moke sta razvila dva znanstvenika ameriškega kmetijskega ministrstva.

Poskusi so pokazali, da uporaba nove vrste moke iz koruznih storžev lahko v izdelkih mlinске pekarske industrije za 30 odstotkov poveča vsebnost vlaknatih snovi, pomembnih za prebavo, ne da bi se okus izdelka spremenil. l.k.

Pregled dela skupne disciplinske komisije za junij

V mesecu juniju so direktorji TOZD in sektorjev vložili 23 zahtevkov za vodenje disciplinskega postopka. Komisija je na štirih obravnavah obravnavala skupaj še z nekaj zahtevki iz maja 20 delavcev in pri tem izrekla 19 disciplinskih ukrepov, en delavec pa ni bil odgovoren za očitano kršitev delovne obveznosti. Med kršitvami delovne obveznosti so v juniju prevladovali neopravičeni izostanki.

TOZD Talilnice

Mladen Vidović — jamski pomočnik-livar KL, Jeklarna 1, neopravičeni izostanek, javni opomin,

Branko Ilievski — žerjavovodja, Jeklarna 1, neopravičeni izostanek, javni opomin,

Mehmedalija Vučković — strojni rezalec, Jeklarna 2, spal na delovnem mestu, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo 9 mesecev,

Franc Merlin — delovodja, Jeklarna 2, ni bil odgovoren za očitano kršitev delovne obveznosti.

TOZD Ploščati program

Niko Lončar — nakladalec, Hladna valjarna Jesenice, odklonitev dela, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo 6 mesecev,

Esad Kurbegović — rezalec na krožnih škarih, Hladna valjarna Jesenice, neopravičeni izostanki, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo 9 mesecev,

Husref Zukić — snemalec kolobarjev, Hladna valjarna Bela, nedovoljeni izhod iz Železarne, javni opomin,

Ilija Sliško — varilec kolobarjev, Hladna valjarna Bela, nedovoljeni izhod iz Železarne, javni opomin,

Dušan Oblak — rezalec, Hladna valjarna Bela, predčasno zapuščanje dela, neopravičeni izostanek, javni opomin,

Mitra Arsova — čistilka, Predelava valjanih trakov, neizpolnjevanje delovnih nalog, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo 9 mesecev,

Nedeljko Smitran — valjavec, Valjarna debele pločevine, odklonitev dela, neopravičeni izostanki, prenehanje delovnega razmerja,

Miroslav Zagorc — razrezovalec trakov, Valjarna bluming štel, neopravičeni izostanki, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo 1 leta,

Drago Karakaš — menjalec nožev, Valjarna bluming štel, neopravičeni izostanki, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo 6 mesecev,

Matjaž Novak — rezalec SSSL linije, Hladna valjarna Bela, zapuščanje dela med delovnim časom, neprimeren odnos do delovodja, javni opomin,

Roman Lasnik — pomožni delavec pri škarih, Valjarna debele pločevine, neopravičeni izostanki, prenehanje delovnega razmerja.

TOZD Okrogli program

Senad Amidžić — adjuster žice, Valjarna žice in profilov, neopravičeni izostanki, prenehanje delovnega razmerja (preklic pogojne odložitve izvršitve ukrepa prenehanje delovnega razmerja).

TOZD Družbeni standard

Jelka Šuvić — natakarič, neopravičeni izostanki, prenehanje delovnega razmerja.

Delovna skupnost skupnih služb

Anton Jelić — vratar, Splošni sektor, vinjenost, prenehanje delovnega razmerja pogojno za dobo 1 leta.

Po obravnavi na odborih za prošnje in pritožbe ter varstvo pravic delavcev so postale dokončne tudi naslednje odločbe:

Ranko Smitran — žerjavovodja, Jeklarna 1, neopravičeni izostanki, prenehanje delovnega razmerja,

Bojan Gorenc — pomočnik ponovnega zidarja, Jeklarna 1, neopravičeni izostanki, prenehanje delovnega razmerja.

V tem času so postale dokončne in pravnomočne tudi naslednje odločbe:

Marjan Valentinčič — ključar, Jože Krmelj — ključar, Tomislav Mladenović — 1. valjavec, Amir Softić — kadrovec, Zoran Osojnik — kadrovec, Franc Zupan — operater valjalnice, Anton Pristov — vlagalec, Nezir Nesimović — 1. valjavec, Manojlo Džurić — pripravljalec vložka, Anton Pirc — žerjavovodja, Marjan Pogačar — vodilni valjavec, Jože Ravnik — ključar, Milan Rajlić — ključar, Luka Vujčić — ključar, Alfonz Žibert — operater valjalnice, Drago Petrovski — 1. valjavec, Sadmi Midžan — kadrovec, Ljubomir Dušanić — žerjavovodja, Jerca Krivec — signaler pločevine, Rifet Kardašević — pripravljalec vložka, vsi iz obrata Valjarna debele pločevine, odklonili delo, ki je bilo organizirano na prost dan zaradi interesov TOZD, denarna kazen.

Skupna disciplinska komisija

Delegatske pobude in vprašanja

Skupina delegatov za zbor združenega dela skupščine Slovenije iz jeseniške občine je na 39. seji 29. in 30. marca ob obravnavi informacije o aktualnih problemih družbenih dejavnosti predlagala spremembo oz. dopolnitev zakona o obračunavanju in plačevanju prispevkov za zadovoljevanje skupnih potreb na področju družbenih dejavnosti tako, da bi se zagotovilo vnovčenje prispevkov vsaj v mesecu, v katerem so bili izplačani osebni dohodki. Z zakonskimi določili je treba zagotoviti nemoteno financiranje samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje.

Delegatske pobude za spremembo zakona o obračunavanju in plačevanju prispevkov za zadovoljevanje skupnih potreb na področju družbenih dejavnosti izvršni svet Skupščine Slovenije ni sprejel, ker obstoječi sistem večinoma upošteva približno v enaki meri tako interese prejemnikov sredstev kot interese zavezancev prispevkov. Lani je bila namreč s spremembo načina obračunavanja in plačevanja prispevkov in davkov iz osebnega dohodka za družbene dejavnosti odpravljena možnost za enomesečni zamik pri plačilu davkov in prispevkov iz osebnega dohodka. Zavezanci za prispevke po novem ne morejo izplačati osebnih dohodkov za tekoči mesec, če prej niso poravnali prispevkov in davkov iz osebnega dohodka za prejšnji mesec. Tako določilo onemogoča izplačevanje osebnih dohodkov, ne da bi bili hkrati vplačani prispevki, razen v primeru nelikvidnih zavezancev (prej pa so bili prispevki iz osebnega dohodka, ki je bil izplačan po 18. dnevu tekočega meseca, vplačani šele z enomesečnim zamikom). Pač pa je zaradi hkratne uveljavitve možnosti za izplačevanje osebnih dohodkov v več delih verjetno prišlo do spremembe v dinamiki prilivov prihodkov samoupravnim interesnim skupnostim. To po mnenju republiškega izvršnega sve-

ta ni povzročilo izpada prihodkov v takšnem obsegu, da bi to negativno vplivalo na financiranje programov. Zato morajo samoupravne interesne skupnosti bolj skrbno spremljati dinamiko prilivov sredstev.

Pojasnilo republiškega izvršnega sveta v zvezi s predlogom, da se zagotovi nemoteno financiranje samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje, je naslednje: Po določbah zakona o celotnem prihodku in dohodku, ki je prenehal veljati z uveljavitvijo zakona o računovodstvu, je bil del obveznosti do samoupravnih interesnih skupnosti prenesen med obveznosti iz dohodka, ki so bile odvisne od velikosti ustvarjenega dohodka. Obveznosti so bile poravnane, če so organizacije združenega dela izkazovale preostanek dohodka. Novi zakon o računovodstvu pa določa le, da se davki in prispevki iz dohodka oziroma dobička nadomeščajo v skladu z zakonom. Zato bo treba pripraviti nove osnove za ureditev financiranja družbenih dejavnosti in drugih dejavnosti materialne proizvodnje. O tem se bo treba dogovoriti tudi v javni razpravi o osnutku amandmajev k Ustavi SR Slovenije.

Nada Dejak
CSI

Občino je treba približati občanom

(Nadaljevanje s 1. strani)

»Če ne bi bilo nekaj več, potem se ne bi lotili tega projekta s tako zagnanostjo. V svetu se za olimpijske igre odločajo tisti, ki jih želijo izkoristiti kot priložnost, da se nekaj naredi, in sicer v gospodarskem smislu, tako za razvoj kot za uveljavitev. Gotovo ne gre le za športni dogodek, temveč za projekt, ki mora dati tudi ekonomski učinek.

Znano je, da obstajajo določene formalne ovire za organizacijo takih olimpijskih iger, kot smo jih predvideli skupaj z našimi sosedi. Pričakujemo, da bodo v septembru še zadnje formalne ovire odpravljene. Svetovalec predsednika mednarodnega olimpijskega komiteja nam je ob zadnjem obisku dejal, da je predvsem od vseh treh držav odvisno, kako se bodo stvari odvijale naprej. Če bodo nacionalni komiteji Jugoslavije, Avstrije in Italije enotni, če bodo enotni tudi vsi delegati teh držav v mednarodnem olimpijskem komiteju, potem je veliko možnosti, da bo projekt uresničen.

Artur Takač je ob svojem obisku poudaril, da je na tem območju priso-

ten velik strokovni potencial tako za gradnjo objektov kot za vodenje in organizacijo takih prireditev. Samo zamisel je ocenil kot izredno dobro, kot zamisel, ki širi olimpijski duh.

In če se povrnemo k skupnemu nastopu Gornjesavske doline na svetovnem turističnem trgu in našemu vključevanju v delovno skupnost Alpe-Jadran. Lani smo pristopili k novoustanovljeni delovni skupnosti alpskih mest. Zanimivo je, da se v občinskem merilu pogovarjamo o tem, ali je skupni nastop hotelskih turističnih organizacij potreben ali ne, v Trentu pa smo se lani dogovarjali, kako regije povežemo za skupen nastop na tretjih tržiščih. Če so do takih spoznanj prišli v mednarodnih krogih, potem je to dokaz več, da je skupen nastop nujnost. In naša dolina to mora izkoristiti.

Pogostokrat se niti ne zavedamo, koliko je vseh oblik sodelovanja v okviru delovne skupnosti Alpe-Jadran (sport, kultura, gasilstvo...). Tega sodelovanja je na gospodarskem področju manj, zato bo treba še veliko storiti v tej smeri.

Vse te številne oblike pa so potrebne tudi zaradi manjšin onstran meja.

Zadnje čase se velikokrat sprašujemo, kako predstaviti Jesenice širši javnosti. Ob tem, ko se Železarna posodablja, ko opušta dolgoletne simbole našega mesta, je čas, da spoznamo, kako čudovito okolico imamo Jeseničani. Jesenice naj bi postale vabljive za vse, ki živijo v tem mestu. Zdaj je še čas, da marsikaj naredimo za samo mesto, kar naj bi pripomoglo tudi k temu, da bi strokovnjaki ostajali doma in da bo to mesto, kjer bodo lahko uveljavljali svoje sposobnosti, iskali svoj položaj, živeli. Takih možnosti nimajo povsod.

Če je kaj položiti na srce in dušo Jeseničanom in tistim, ki odločajo, potem je to, da moramo varovati zelene površine, jih čimmanj načenjati, izkoristiti to, kar imamo, vzdrževati obstoječi stanovanjski fond, ne pa graditi na novo, urejati center mesta. Ocenjujem, da je tu še veliko možnosti. Če bi to dosegli, bi bilo veliko narejenega, da bi ljudje manj odhajali, da bi ostajali v tem mestu. Skratka: občino približati občanom.



Pred železniško postajo (foto: I. Kučina)

Zgodba iz naše preteklosti

Vem, da je naše glasilo Železar predvsem informativnega pomena, vendar sem prepričan, da bi nekaj skromnega prostora lahko namenili tudi razvedrilnemu žanru. Sicer pa to delno že potrjujejo občasno objavljene črtice in zgodbe v nadaljevanjih. Tudi sam imam kak ducat zgodbic iz naše preteklosti, torej iz časov pred vojno, katere so mi pripovedovali delavci, ki so takrat delali v železarni. Zgodbe in osebe v njih so seveda resnične, sicer bi bile brez pomena. Povod za današnjo zgodbo pa je kaznovani delavec Ploščatega programa, ki je zaradi dremanja na delovnem mestu dobil javni opomin, katerega mu je izrekla skupna disciplinska komisija.

Pred vojno, nekako okrog leta 1935, so delavci gradbenega podjetja Slograd izkopavali temelje za nov obrat v naši Železarni. Obrat naj bi proizvajal premogov plin za potrebe martinare. Delavci so ga pozneje v tovarniškem žargonu imenovali »roste«. Delo pri izkopu je potekalo na prostem, zato so bili ti gradbeni delavci izpostavljeni vsem vremenskim neprilikam. Delali so po 12 ur na dnevni in nočni izmeni. Ko je neko noč močno deževalo, so se med malico zatekli v bližnjo martinarno k pečem, da bi si vsaj za silo posušili premočeno obleko. Delavec, ki mi je pripovedoval to zgodbo, je opazil okrog peči speče martinare. Nekateri so bili na vrečah ali na deski, drugi kar po tleh in so dali del obleke pod glavo. Ura je bila že krepko čez polnoč, ko je v

spremlstvu izmenskega mojstra prišel k peči gospod srednjih let, oblečen v suknjo in s klobukom na glavi. Mojster mu je nekaj dopovedoval in kazal s kretnjami rok. Šlo je menda za izliv šarže pod peč. Mož v suknji je pazljivo stopal čez speče delavce ob peči. Ko se je mojster čez čas vrnil k peči, ga je omenjeni delavec vprašal, kdo je bil tisti gospod. Le-ta mu je povedal, da je bil to inženir Konstantin Rebek, obratovodja, ali, kot so mu pravili »oče martinarej«. »Zakaj pa je tako pazljivo stopal čez speče delavce, namesto da bi jih zbudil?«, ga je vprašal delavec, ki se je sušil ob peči. Pa mu je mojster odvrnil: »Fant moj, noč ima svojo moč in tudi s tem dremanjem ob peči si delavci nabirajo moči, ki jih bodo potrebovali takrat, ko bo prebod. Takrat bo teklo od njih spredaj in zadaj, pa tudi po j...« To je verjetno še kako dobro vedel tudi obratovodja inženir Rebek.

Ne želim, da bi moja današnja zgodba kdo napačno razumel. Danes so drugačni časi in v primeru v uvodu omenjenega delavca je šlo za disciplinski prekršek. Želim le povedati, da bi tudi vse tiste, takrat speče martinare, verjetno še strožje kaznovali, saj sta bila znana dosleden režim in red v pogledu delovne discipline. In zakaj jih obratovodja ni kaznoval? Verjetno zato, ker je bil ob tem, da je imel diplomu inženirja in mesto obratovodje, predvsem CLOVEK, ki se je zavedal, da so tudi speči martinarij okrog peči predvsem LJUDJE.

Janko Fon

Jeseniški komunisti o prenovi ZK

Člani Občinskega komiteja ZKS Jesenice so na svoji seji konec junija ocenili dosedanje razprave o prenovi Zveze komunistov, ki potekajo zadnja tri leta bolj ali manj intenzivno.

V začetku so v razpravah zgolj načelno obravnavali vprašanja spremembe vsebine metod in oblik delovanja. Po objavi gradiva v Komunistu pa se je vsebina pravzaprav precej spremenila. Zlasti aktivni del članstva je pogršel strokovni pristop k problematiki prenove, predvsem: pa poglavje, ki govori o političnem pluralizmu. In posvetih s sekretarji osnovnih organizacij ZK je bila večkrat izražena pobuda za organiziran pristop k tej temi.

V tem času so jeseniški komunisti za razlago posameznih tematskih sklopov v svoje vrste povabili Sonjo Lokar, Miloša Prosenca, Petra Bekeša, Borisa Bavdka, Boruta Pahorja, Mirjano Krizman, Milana Balazica in Milana Kučana. Pred zaključkom šolskega leta je občinski komitej v sodelovanju s sociološkim krožkom na CSUI organiziral okroglo mizo na temo Nemir mladih in ZK, o kateri smo v našem glasilu že poročali. Mladi so tako obliko ocenili kot dobro in se dogovorili, da v jesenskem času s takimi oblikami nadaljujejo.

Na seji občinskega komiteja so ocenili, da je bila povsod, kjer so uvod v razpravo podajali predstavniki CK ali OK, razprava kvalitetna. Želja po razčiščenju posameznih perečih problemov v teh razpravah ni manjkala. V osnovnih organizacijah, kjer je bil pristop do teh vprašanj forumski, pa se je največkrat pokazal pristop apriornega strinjanja. Člani so podprli teze za prenavo, nekajkrat pa se je izpostavilo vprašanje, kdo bo to izvedel.

Močan pečat razpravam v organizacijah ZK je dajala dnevna politika in tako se je v mnogih okoljih razprava o prenovi preusmerila v obravnavanje aktualnih družbenopolitičnih razmer v družbi. Mlajši del članstva ZK je bil pri ocenjevanju gradiva radikalnejši. Pogrešali so operativni načrt izpeljave posameznih točk prenove v praksi.

V programu prenove opredeljeni nestrankarski pluralizem kot konkurenca programov in nasilcev je bil v razpravi podprt, čeprav ni moč govoriti o absolutni podpori. Ob tem vprašanju so se pojavljale tudi teze, ali politični pluralizem tega tipa vodi v večstran-

karski sistem, kar bi pomenilo korenito spremembo političnega sistema. Izoblikoval se je predlog, da bi strokovnih službah na CK ZKS analizirajo programe in pristope posameznih uspešnih političnih zvez ali partij v zahodno evropskih državah. Ugotovitve te raziskave naj bi potem objavili v Komunistu, da bi se člani ZK lahko seznanili z njimi in jih tudi vključili kot eno od tem svojega idejnopolitičnega usposabljanja.

Zveza komunistov Slovenije se zavzema za odpiranje v Evropo, je bilo rečeno v posameznih razpravah. To naj bi v mnogočem spremenilo naš odnos do gibanja neuvrščenosti. V dokumentu o prenovi naj bi v dopolnitvah dodali odnos ZKS do gibanja neuvrščenosti, a realno, brez primese utopije. Menijo, da je potrebno glede na otoplitve odnosov med blokoma opraviti revizijo tega poglavja v dokumentu.

Glede na to, da se tržne zakonitosti v naši družbi še niso uveljavile in da trg kot arbiter v našem gospodarstvu še ne nastopa, so v nekaterih okoljih menili, da je potrebno v tem obdobju pristopiti k zaščiti delavca pred monopolom oblasti posameznikov, pred poročevanjem starih računov iz preteklosti.

Posebno pozornost so člani ZK v razpravah namenili lastni organiziranosti in statutarnim spremembam. Ocenili so, da je nekaj statutarnih norm potrebno spremeniti, v glavnem pa je prevladovalo stališče, da obstoječi statut ni zavora njihove dejavnosti, ampak je problem predvsem motivacija posameznika. Pojavila se je tudi zahteva po reviziji poglavja o omejitvi mandatorov. S krepitvijo poslovodne funkcije, kar je prinesla spremenjena zakonodaja, prihaja tudi do prvih konfliktnih situacij med poslovodnimi strukturami in osnovnimi organizacijami ZK. Kar nekaj je bilo zahtev, da bi opredelili oblike obnašanja zveze komunistov v podjetjih.

Ko so analizirali delovanje forumov (OK, predsedstvo OK, medobčinski svet in CK) so ugotovili, da je preveč vmesnih institucij in hierarhičnih ni-

vojev. Informacije, pobude ali pa zahteve članstva gredo skozi preveč »sit« in kaj lahko se zgodi, da se osnovna informacija na tej dolgi poti deformira. Zato predlagajo, da bi se OK reducirali in bi se prelevili v izvršilnopolitični organ, ki naj bi bil številčno večji kot je predsedstvo OK in manjši od OK. Trikrat ali štirikrat na leto pa bi se sestala konferenca v širši sestavi.

Ko so obravnavali nacionalna vprašanja, so zahtevali, da CK izoblikuje natančnejšo vizijo asimetrične federacije ter vse možne posledice takšnega organiziranja.

Veliko je bilo razprav o demokratičnem centralizmu in pravici manjšine do lastnega prepričanja in stališča, o kadrih in kadrovski politiki tako v naši občini kot v širši družbenopolitični skupnosti in dela posameznih družbenopolitičnih organizacij.

Načeti in odprti vprašanji je ostalo še veliko in po tem navidezem poletnem zatišju lahko pričakujemo dokaj burno in vročo politično jesen.

Kaj lahko storimo danes?!

Obravnava paketa prehodnih sistemskih rešitev na področju izobraževanja kaže na našo iluzijo, ki jo ponavljamo že vrsto let, da je možno s parcialnimi obravnavami uspešno iskati rešitve, primanjkuje pa nam sposobnosti za celovitost obravnavanja tega občutljivega področja, ki mu pravimo družbene dejavnosti. Sprejem teh zakonov, upoštevajoč amandmaje, po strokovni plati in razvojnih potrebah družbe ne sme in ne more biti vprašljiv. Toda sprejem še zdaleč ne pomeni, da bo potem vse v redu, da bodo jutri imeli učitelji enako učno obveznost in enake plače, da bo vzpostavljen red. Smo predvideli reagiranje ostalih?

Stanje na področju družbenih dejavnosti, kjer si vsaj v tem parlamentu (op. RK republiški skupščini) parcialnosti ne smemo več privoščiti, je zelo resno. Danes izobraževanje, kdaj drugič zdravstvo, potem morda prebivalstvena politika, pa boj s socialnimi nasprotji. Ko pa vse to daš na mizo, vidiš, da enostavno ne gre vse to v ustvarjeno in možno za delitev. In improvizacija iz preteklosti se nadaljuje: osem let sprejemamo interventne omejitve denarja za družbene dejavnosti, v teh letih pa smo v tem parlamentu sprejemali zakone (v strokovno utemeljenost in potrebnost se ne spuščam), ki so v primerjavi s prejšnjimi rešitvami in razpoložljivim denarjem širili obveznosti, v zveznem parlamentu pa smo denar omejevali, sedaj pa se že nekaj časa obtožujemo, kdo da je kriv tega — IS — SIS — sindikat — zbornica in tako naprej v krogu, do uspešnega prepira. V SIS pa naj se dogovorijo — in to samoupravno — o nemogočem, ko hočemo vedno več in primanjkuje vedno več.

Če lahko kaj storimo danes, potem iz naše miselne predstave — in spreminjati po pametne družbe začele v glava, po pameti in s pametjo, ne pa s pestmi in streli, četudi dehtijo po nebeski miru — izbrisimo, da so družbene dejavnosti poraba. Niso, so pa sestavni del in način, ki omogoča življenje gospodarstvu in obratno ter sestavni del in pogoj za napredek, razvoj, prihodnost in soočanje z razviritimi, z Evropo.

To seveda ne pomeni bianco menice tako in danes organiziranim družbenim dejavnostim s toliko zaposlenimi, s toliko tozdi in s toliko mešanja stroke, upravljanja in samoupravljanja, da izberemo tisto zmes, ki nam trenutno bolj odgovarja.

Če se že tako oziramo na zahod, je tudi na tem področju marsikaj novega, od stroke do delovnega časa, kjer bomo predvsem v javnem sektorju morali s korakom naprej in v pomoč gospodarstvu. Zbudimo se iz uspavanosti, da smo sposobni pokriti vse potrebe, le-te pa so neomejene, po načelu najširše solidarnosti, brez kontrole. In zavedajmo se tudi, da rešitve zahoda niso vedno najbolj primerne tudi za našo dvomilijonsko, razdeljeno v več kot pet duceatov občin, pa skoraj desetkrat toli-

ko SIS-ov in podobno. Tudi to, ob strukturnih zavoženostih, ko smo tudi več vlagali v zidove kot ljudi in znanje, stane. In bujenje ne bo lahko.

Dejstvo je, da bo sprejem teh zakonov povzročil, da bo potrebno temu področju nameniti več sredstev (pa že sedaj jih primanjkuje). Če lahko razumemo potrebo, da so spremembe nujne, jasno povejmo, da to več stane in da bomo to plačali. Danes, da se jutri ne bomo spet prepirali, da smo sprejeli nekaj, česar nismo pripravljani plačati. Od kje bomo vzeli denar? Povišali prispevno stopnjo, prerazporedili v okviru obstoječih obremenitev — povejmo, na čigav račun? Z zmanjšanjem odliva iz republike?

Jasen odgovor terjamo tudi zato, ker je to področje del celote, ki je omejena z drugimi deli, z drugimi družbenimi dejavnostmi, z ustvarjenim. Kako uskladiti, ko povsod primanjkuje, zdravstvo tone v izgube skupaj z obrestmi, bolni pa nismo vsak dan manj, kje je denar za otroško varstvo, skrbstvo, kulturo, telesno kulturo? Za zaposlovanje bomo danes še sklepali (op. zakon je bil sprejet), zavedajoč se, da bomo sicer poklekli pred izzivi trga, prestrukturiranjem, saj se še vedno kar ne želimo soočiti s presežki. Povsod, v upravi, gospodarstvu in družbenih dejavnostih.

O SPIZ-u ne bomo govorili, saj vemo — število upokojencev pač raste, zato morajo tudi sredstva. A vse to v okviru ustvarjenega. Pri tem pa raje glasno molčimo, da je vedno manj tistih, ki se rojevajo. Bomo še dolgo molčali in se s tem obsodili na umiranje na obroke? Torej, kako to pokriti? Časa ni veliko, tudi novo srednjeročno obdobje je pred vrati. Morda — opredelimo % od narodnega dohodka ali družbenega proizvoda za družbene dejavnosti. Če sta to lahko merili za JLA in nerazvite in smo znali izračunati, koliko rabita, si morda lahko za svojo prihodnost, v okviru ustvarjenega, to za svojo prihodnost tudi v tej skupščini določimo?

Raje bi poslušali o tem, kako gospodarstvo uspešno dela in kaj naj se storimo, da bo bolje. A pozabimo na iluzijo, da mu je samo z razbremenitvijo možno pomagati. Gospodarstvo si mora najprej samo hoteti pomagati, samo

znati ceniti znanje, se spreminjati. Ob razvojni inventivnosti, premajhni ambicioznosti, ob tako obupni kadrovski strukturi v gospodarstvu, kjer je delež kadrov z manj kot 5. stopnjo pomembno — več kot dvakrat višji kot v družbenih dejavnostih, je seveda razvojni preboj oviran. Razumljivo pa je tudi, da objektivno ob takem razumevanju razvojne vloge družbenih dejavnosti — in v preteklosti smo v Sloveniji uspešno nagrajevali predvsem fizično moč, znanje pa spuščali drugam, tega enostavno ne zmorejo razumeti. Ob tem pa velikokrat tudi vodstveni delavci raje pritegnejo čez obremenitve, sise, kot pa da bi se kritično lotili tudi lastnih razmer, ko objektivno povzročajo tudi vedno večje stroške družbenih dejavnosti.

Dokler ne bomo dali na mizo vseh programov družbenih dejavnosti, jih — nacionalni del — tudi vrednotili ter ta del tudi plačali, se bomo vedno znova in vedno težje pogovarjali.

Tega danes ne potrebujemo, potrebujemo ustvarjalni napor, da ne bo današnje gašerje zdaj enega zdaj drugega jutri le pogorišče, na katerem se niti greti več ne bomo mogli.

Zato potrebujemo:

— celovit pregled možnosti zadovoljevanja potreb za jasno razvojno strategijo družbe, kjer so družbene dejavnosti sestavni del in pogoj,

— jasno dorečen nacionalni program z opredeljenim sistemom financiranja in nadzora,

— jasno strategijo reševanja socialnih napetosti kot posledico rojevanja trga,

— zakon o javnih podjetjih,

— jasno opredelitev, da je odklenalo praksi, ko so samo državne ali sissoske jasli dajale tisto navidezno varnost in denar, kjer se bomo šli stroko in samoupravo kot v samopostrežbi, o trgu in podjetništvu pa raje molčimo.

Samo še tole: veliko naših ljudi je znalo svoje znanje vnočiti na tujih trgih. To nam je lahko v ponos, še bolj pa v opomin — torej znamo, nekateri tudi hočejo, a vprašati bi se morali, zakaj jim tega uveljavljanja nismo hoteli ali mogli omogočiti tudi doma? Ko bomo hoteli na to odgovoriti in se zavedati korenin problema, tudi družbene dejavnosti ne bodo stalno na tapeti, ampak bomo hoteli, da so čimboljše. Dobro pa je tudi drago. A kaj, ko to zasebno še priznavamo, v družbi pa ne. In se sprenevedamo. Medtem pa odhajajo še tisti, ki imajo kam in kaj znajo. Nas res še ni izučilo?

Rina Klinar
(razprava na seji zbora združenega dela 21. junija)



Kosova graščina (foto: I. Kučina)

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE



John Irving: *Hotel New Hampshire*. Založništvo tržaškega tiska 1988.

Navadno sem v zadregi, če se znajdem pred dejstvom, da naj povem naslov kakega dobrega družinskega romana. Kaj je že to družinski roman? So s tem mišljena obsežna dela, ki so napisana po vzorcu Galsworthyjeve *Sage* o Forsythih — ne vem, če ne bi moral kot prvotne navesti Mannove *Buddenbrooke*? *Hotel New Hampshire* ima z omenjenima veledeloma bolj malo skupnega. Mogoče prav to delo uvaja nov vzorec družinskega romana. Najbolj posrečeno je v njem prav to, kako podaja družinsko vzdušje. Seveda v našem primeru ne gre za družinsko poznega industrijskega obdobja (moški, ženska in otrok). Ne gre za zvezo dveh ali treh življenj odtujenih oseb. Mišljena je družina z veliko otroki, takaka, ki ohranja vezi tudi s prejšnjimi generacijami. Verjetno pri tem ne gre zgolj za literarno težnjo. Mogoče je prišel čas, ko bodo spet postale cenjene velike družine?

Papigice skobčevke menda nočejo gnezdit, če jih ni dovolj na kupu. Zdi se, da je tudi pri ljudeh veselje do življenja večje, kadar nismo zaprti vsak v svojo betonsko celico; in kdor je z življenjem zadovoljen, bo morda hotel imeti celico; in kdor je z življenjem zadovoljen, bo morda hotel imeti veliko otrok? Ali pa si bo vsaj želel brati knjige o velikih družinah?

V resnici je vse to dosti bolj zavozlatno, večumno. Roman, o katerem teče beseda, očitno odseva resnično življenje. Resnično, vendar ne tipično. Predvsem ne gre za Ameriko, kakršno si predstavljamo nekdo, ki jo pozna iz knjig, ali ki je bil tam kot turist. Avtor nam daje dovolj snovi za kritično presojo naših predstav o standardizirani Ameriki.

Pri romanu tega tipa se spodobi, da sega daleč nazaj, v takomencvane stare čase. Očitno pa zdaj mnogi celo štiri-deseta in petdeseta leta doživljajo kot sivo davnino! Oče in mati sta ljubila življenje in tudi drug do drugega nista bila ravnodušna. Na svet sta spravila pet otrok. Svojega prvotnega nagnjenja nanje nista znala prenesti. Prav zato se s vsem petim zatika, ko gre za spolnost ali za snovanje lastne družine.

Prejšnji Irvingov roman — tudi že preveden v slovenščino — ima naslov *Garpov svet*. Tudi *Garpov svet* se dotika teme, ki je v *Hotelu N.H.* v ospredju — namreč posilstva. Očitno je pisanje o posilstvu pisateljev konjček. Junakova sestra, ko jo doleti omenjena travma, noče izpasti kot žrtev. Skozi dolgo obdobje — skozi ves pričujoči roman — odlaša z maščevanjem. Je to glavna tema? Ne vem. Morda je pomembnejše krvoskrusko nagnjenje med junakom in omenjeno sestro? To pa še ni vse. Eden izmed bratov se nagiba k homoeotiki, druga sestra je pritlikavka — ta se zateče v pisateljevanje. Skratka, nobenemu iz tega gnezda se ne posreči normalno odrasli. Sta normalna vsaj oče in mati? Oče je očitno sanjač, ves je usmerjen v prihodnost. Dejansko je ves tak kot kak vzhodnoevropski politični voditelj, oče narodov. Ker ostaja pri kupovanju starih hiš in ustanavljanju gospodarsko neuspešnih hotelov, je škoda bistveno manjša — življenja otrok pa so vendarle zaznamovana z jaloostjo teh poskusov. Mogoče je v tem nekaj nehotene simbolike.

Vam katera izmed naštetih tem zbujajo skomine? Dejansko se Irving ne postavlja z obravnavo velikih tem. Samo zgodbo pripoveduje, zgodbo, ki je kot vsaka življenjska zgodba stkana iz tisočih niti. Ves čas govori o svojih rečeh, o rečeh, ki jih pozna iz izkušnje. Tudi tu gre — kot v *Garpovem svetu* za kolidže, za šport, za probleme človekove intimne — motena spolnost in podobno. Kakšna izmed oseb se vedno ubada tudi s pisateljevanjem.

Ob tem je mogoče premišljevali tudi o pornografiji. Ves čas so prisotne skrajno kočljive teme, razen tega Irving vsako stvar pove naravnost. In vendar je vse skupaj zelo daleč od pornografije. Zgodba je slejkoprej polna resnično presenetljivih detajlov. Niti malo ni realistična — če je bistvo realizma v sivem povprečju statistične verjetnosti. Pripoved je enako prese- netljiva, očarljiva, na hipe tudi pretresljiva — pa najsi gre za katero izmed omenjenih pohujšljivih tem, ali za kaj čisto nedolžnega. Ko je bil junakov oče še mlad, je nastopal po kabaretih z udomačenim medvedom. (Tako si je prislužil denar za prvi hotel.) Leta kasneje je imela ena izmed junakovih sestra lezbično razmerje z žensko, ki se je preoblačila v medveda. Tu ni prave razlike: pisatelj nas zna očarati, pa naj pripoveduje o spolnosti ali o čem drugem. Prava pornografija ni nikoli očarljiva: če nam ne gre za »tisto«, je obupno dolgočasna, saj se do onemoglosti ponavlja v nadrobnostih.

Mogoče bi se kdo vseeno zgražal nad jezikom. Ena izmed oseb v tem roma-

nu — kajpak tisto posiljeno dekle — ves čas grdo govori. S tem se je treba sprijazniti, tako kot se moramo sprijazniti z vsakršnim onesnaženjem okolja. Recimo s cestnim hrupom. Zdaj

sem vam svetoval nekaj, kar se meni še ni čisto posrečilo: jaz še vedno upam, da se bo hrup pod mojim oknom nekega dne polegel.

M.H.

Odlomek iz knjige

Mama in oče sta šla na kratko potovno potovanje.

»Takrat sta pa gotovo!« je zmeraj zavpila Franny. A najbrž nista; nikjer nista ostala čez noč. Navsezgodaj zjutraj sta se z vlakom odpeljala v Boston in se sprehajala po Cambridgeu in si zamišljala, da tam stanujeta in da oče hodi na Harvard; nazaj v New Hampshire sta se pripeljala z mlečarskim vlakom in prišla domov prihodnji dan zjutraj. Njuna prva zakonska postelja je bila najbrž enojna postelja v mami- ni dekliški sobi doma pri Starem latinu — kjer je mama še naprej stanovala, ko si je oče služil denar za Harvard.

Trenerju Bobu je bilo hudo, ko je Urh odšel. Bob je bil prepričan, da bi medveda lahko naučil igrati obrambo, vendar je oče rekel Iowa Bobu, da si bo z medvedom služil za kruh in za solanje. Tako je mama nekega večera (po tistem, ko so nacisti zavzeli Poljsko) in je bil v zraku že prvi vonj jeseni, poljubila očeta v slovo na igrišču v Dairyju, za hišo Iowa Boba.

»Skrbi za starše,« je oče rekel mami, »jaz pa pridem nazaj, da bom skrbel zate.«

»Drekl!« je zmeraj zagodrnjala Franny; ne vem, zakaj ji je šel ta del zgodbe na živce. Nikoli ni verjela, da je bilo tako. Tudi Lilly se je stresla in se namrdnila.

»Molči in poslušaj,« je zmeraj rekel Frank.

Vsaj jaz nisem tako pristranski kakor moji bratje in sestre. Lepo ju vidim, kako sta se poljubila: previdno — trener Bob je zabaval medveda, da ne bi mislil, da mama in oče kaj josta, pa njemu ne dasta. Poljubljanje je bilo v bližini Urha zmeraj tvegano.

Mama nam je povedala, da je vedela, da ji bo oče zvest, ker bi ga medved premlatil, če bi kakšno poljubil.

»Pa si bil zvest?« je Franny vprašala očeta, po svoje zoprho.

»Seveda,« je rekel oče.

»Kar nariši si,« je rekla Franny. Lilly je zmeraj žalostno pogledala — Frank pa je pogledal stran.

To je bilo jeseni devetintridesetega. Mama sicer še ni vedela, a je že bila noseča — s Frankom. Oče se je vozil z motorjem ob vzhodni obali, raziskovanja letoviških hotelov — velikih orke- strov, veselic in kazinov — so ga vodila zmeraj bolj daleč na jug, kakor je bila pač sezona. Spomladi leta 1940, ko se je rodil Frank, je bil v Texasu; z Urhom sta potovala skupaj z orkestrom, ki se je imenovala Samotna zvezda. V Texasu so bili medvedji priljubljeni — ampak enkrat v Fort Worthu je neki pijanec poskušal ukrasti motor, pa ni vedel, da Urh spi priklenjen zraven. Po tekaških zakonih je bil oče obsojen zaradi poškodbe, še več zaslužka pa je zapravil, ko se je odpeljal nazaj na vzhod, da pozdravi prihod svojega prvega otroka na svet.

Mama je bila še v bolnišnici, ko se je oče vrnil v Dairy. Franku sta dala ime Frank, ker je oče rekel, da bosta zmeraj iskrena (»Frank«).

»Drekl!« je zmeraj rekla Franny. Frank pa je bil zelo pomosen na izvor svojega imena.

Oče je ostal pri mami v Dairyju samo toliko, da je spet zanosila. Potem sta se z Urhom odpravila v Virginia Beach in v Carolini. Četrtega julija so ju izgnali iz Falmoutha na Cape Codu in sta prišla domov k mami v Dairy, da si opomoreta po nesreči. V Falmouthu je sredi parade ob neodvisnosti razneslo motor in Urh je poačujal, ko je neki gasilec iz Buzzard Baya hotel pomagati očetu pri pokvarjenem motorju. Imel je smolo, da je imel s sabo dva psa dalmatinca, pasme, ki ni znana po inteligenci; dalmatinca sta se vedla takoko, kot je značilno za te pse, in napadla Urha v prikolici. Urh je enemu od njiju lepo odtrgal glavo, za drugim pa se je zapodil v parado ostercillskega softbalskega mostva, kamor se je poskušal skriti neumni pes. Parada se je razbežala, nesrečni gasilec iz Buzzard Baya ni hotel očetu več pomagati pri motorju in šerif iz Falmoutha je pospremil očeta in Urha do mestne meje. Ker se Urh ni hotel peljati z avtom, je bilo spremljanje zelo utrudljivo, ker je Urh sedel v prikolici, motor so morali pa porivati. Pet dni se iskali dele, da so ga popravili.

Se huje pa je bilo to, da so se Urhu začele cediti sline po psih. Trener Bob ga je poskušal odvaditi te ubijalske navade tako, da ga je učil drugih sportov: da je prinašal žoge, delal kozolce — celo sklece — ampak Urh je bil že star in ni bil obseden z vero v telesne vaje kakor Iowa Bob. Odkril je, da pobijanje psov sploh ne zahteva veliko tekanja; če je zvit — in Urh je bil zvit — psi pridejo čisto k njemu. »In potem je po njih,« je opazil trener Bob. »Kakšen fantastičen napadalec bi bil!«

Tako je imel oče Urha skoraj ves čas privezanega in ga je poskušal navaditi

na nagobčnik. Mama je rekla, da je Urh potrt — stari medved se ji je zdel zmeraj bolj in bolj žalosten — oče pa je rekel, da Urh ni niti najmanj potrt. »Samo o psih razmišlja,« je rekel oče. »In čisto srečen je, če je privezan k motorju.«

Poleti štiridesetega je oče živel pri Batesovih v Dairyju in zvečer delal v Hampton Beachu. Posrečilo se mu je, da je naučil Urha novo vajo. Imenovala se je »prašnja za službo« in pri tej je motor lahko malo počival.

Urh in oče sta imela predstavo v paviljonu v Hampton Beachu. Ko so se prižgale luči, je Urh sedel na stolu, oblečen v moško obleko; obleka je bila nekoč last trenerja Boba, sedela pa je bila precej predelana. Ko se je smeh polegel, je oče z listkom v roki prišel v paviljon.

»Ime?« je vprašal oče.

»Urh!« je rekel Urh.

»Ja, Urh, prav,« je rekel oče. »In rad bi službo?«

»Urh!« je rekel Urh.

»Ja, vem, da si Urh; rad bi službo, ne res?« je rekel oče. »Samo tukaj piše, da ne znaš tiptkati, miti brati ne znaš — piše — in rad ga pijet.«

»Urh,« se je strinjaval Urh.

Gledalci so mu metali sadje, vendar je oče prej Urha dobro nahranil; gledalci so bili tukaj drugačni, kakor se jih je oče spominjal iz Arbuthnota. »Če znaš povedati samo to, kako ti je ime,« je rekel oče, »si upam trditi, da si se ga danes že napil, ali pa si tako neumen, da se miti sam sleči ne bi znal.«

Urh ni nič rekel.

»Torej?« je vprašal oče. »Poglejmo, če znaš. Sleci se. Daj!« In oče je potegnil stol izpod Urha in Urh je naredil nekaj kozolcev, kakor ga je naučil trener Bob.

»Kozolce znaš,« je rekel oče. »Kaj pa je to takega. Sleci se, Urh. Poglejmo, če se znaš sleči.«

Pravo trapasto, da ljudje gledajo, kako se medved slači; mama te vaje ni marala — rekla je, da je trdo od Urha, da se kaže takim surovim neotesancem. Ko se je Urh slačil, mu je moral oče po navadi pomagati pri kravati — če mu ni pomagal, je Urh izgubil živce in si jo je strgal z vrata.

»S kravatami si pa res neusmiljen, Urh,« je potem rekel oče. Gledalcem v Hampton Beachu je bilo to grozno všeč.

Ko se je Urh slekel, je oče rekel: »No, daj, ni še konec. Še medvedjo kožo.«

»Urh?« je rekel Urh.

»Še medvedjo kožo,« je rekel oče in ga pocukal za kožuh — čisto malo.

»Urh!« je zarjul Urh in gledalci so prestrašeno zavreščali.

»Moj Bog, saj ti si pravi medved!« je zakričal oče.

»Urh!« je zarjul Urh in se zapodil za očetom okrog stola — polovica gledalcev se je razbežala v noč, nekaj se jih je spotikalo po mehkem obrežnem pesku dol proti vodi; nekateri so mu vrgli še več sadja in papirnatih lončkov s toplim pivom.

Izšla je knjiga Poišči si otok

Napisal in v lastni režiji jo je izdal Edo Torkar, z majhno pomočjo Jaka Čopa (fotografija na naslovnici), Bibe Mazzini (računalniško oblikovanje in prelom teksta) in tiskarne Bobri v Ljubljani...

V spremnem besedilu na zavihku knjige je avtor svoj izdelek predstavil takole:

»Leta 1987 sem v asketsko skromni opremi in v bibliofilski nakladi 400 izvodov obelodanil knjigo planinskih spisov Od tod do Kajmakčalana. Kljub temu, da knjižica v Sloveniji ni bila deležna resnega kritičnega odmeva — še v Planinskem vestniku ne — sem jo hitro razprodal, doživela pa je tudi prevod v srbohrvaščino, in sicer jo je lani poleti v nadaljevanjih objavljala banja-luški časopis Glas.«

Ze kmalu po izidu sem začel misliti na ponatis. Da ne bi ostalo zgolj pri pogrevanju starih štosov, sem desetim spisom iz prve izdaje dodal osem novih — in tako je nastala nova knjiga v novi embalaži in z novim naslovom Poišči si otok.

Knjiga bo izpolnila svoj namen, če bo nudila bralcem nekaj uris koristne-

ga razvedrila, z njo pa bi tudi rad uveljavil pri nas nekoliko zanemarljeno književno zvrst: literarno (literarizirano) reportažo, ki se od običajne časopisne reportaže loči po naglašeni osebni noti, od črtice in novelete pa po tem, da hoče ostati zvesta zunajliterarni resničnosti in redosledu dogodkov. Zglede za takšno pisanje sem iskal pri Pustovskem (Črno morje, Kara Baguz), Canettiju (Glasovi Marakeša), Hemingwayu (Med lovom in vojno), Andriću (Poti, obrazi, pokrajine), Kaporju (Skitam i pričam), Prežihu (Od Kotelj do Belih vod) in Kmeclu (S prijatelji pod mecesni) — če naštejemo samo nekaj naslovov in imen.

Če mi je pri tem zgledovanju in vežbanju kanilo v tintnik tudi kaj lastnega možganskega znoja in srčne krvi, upam da to knjigi ne bo v škodo.

Poišči si otok je v skupnem seštevku že deveta knjiga Edo Torkarja in šesta, ki je izšla v samozaložbi. Pred njo je le-tos spomladi že izšla knjiga člankov in polemik Razgleidi z. Mežaklje, če ne štejem literarne mape Od tod do Casablance, ki jo je sofinancirala Kulturna skupnost Jesenice.

Jubilej Društva invalidov Jesenice

Društvo invalidov Jesenice letos praznuje 20-letni jubilej, katerega je 28. maja praznovalo delovno; popoldan je bil občni zbor, popoldan pa v Delavskem domu na Javorniku slavnostna akademija z bogatim kulturnim programom.

Na občnem zboru so bila podeljena jubilejna priznanja posameznikom za 5, 10 in večletno aktivno delo v društvu (objavljeno v 25. številki Železarja), na slavnostni akademiji pa so bila podeljena jubilejna priznanja delovnim in drugim organizacijam za posebno prizadevanje in uresničevanje pravic invalidov — skupnih organizacijskih del in pomoči, in to so prejeli:

— Občinski svet Zveze sindikatov Slovenije Jesenice za prevzem pokroviteljstva slavnostne akademije. Najvišje priznanje, plaketo društva, so prejeli ob 15-letnici leta 1984.

— Uredništvo Železarja Jesenice za njihovo vsestransko pripravljenost pri objavljanju naših obvestil o akcijah iz programa dela društva in o realizaciji le-teh,

— Merkur Kranj TOZD Universal Jesenice za materialno pomoč predvsem pri akcijah prevoza težjih invalidov na srečanja in drugo razumevanje do težjih invalidov,

— Skupnost socialnega varstva Jesenice za skupna sodelovanja v okviru socialno humanitarnih organizacij,

— Gradis Jesenice je prejel jubilejno priznanje za večletno organizacijsko pomoč pri izvajanju našega programa pa tudi pri prevozu težjih invalidov na srečanja,

— Gradbinec TOZD Jesenice za ne-sebično pomoč s tehničnimi napravami, dostop invalidom z invalidskimi vozičkom na naša tradicionalna srečanja težjih invalidov Gorenjske, kakor tudi za finančno pomoč.

— PTT Pošta Jesenice za brezplačne usluge — poštne pri naših objavah, kadar gre za množičnost,

— Ženskemu pevskemu zboru Milko

Škoberne DPD Svobode Tone Čufar Jesenice za njihov večkratni bogati kulturni nastop na naših prireditvah,

Sašu Slavcu, Obrtna delavnica kemičnih izdelkov Tacen, za 6-letno redno sofinanciranje programa društva.

Društvo invalidov Jesenice je prejelo od Zveze društev upokojencev Jesenice priznanje ob praznovanju 40-letnice Društva upokojencev jesenice za dobre odnose med obema društvoma.

Vsem za vse še enkrat iskrena hvala! Jubilejna priznanja od Zveze društev invalidov Slovenije sta prejela Darko Krakar in Angelca Jagodica.

Izvršni odbor
DI Jesenice

Izvršni odbor Društva invalidov Jesenice se iskreno zahvaljuje

Železarni Jesenice za prevoz težjih invalidov na XIV. piknik, ki je bil 7. julija na Poljanah, in vozniku Branetu Vlaheku za njegovo vsestransko pomoč invalidnim na vozičkih in vsem, ki so kakorkoli pomagali tudi vodstvu »Hišice«, ker nam je bila na razpolago.

Zavzeto delo gasilcev v Gozd Martuljku

Za gasike je splošno znano, da so to prizadevni in marljivi ljudje, vedno pripravljeni priskočiti na pomoč. To velja tudi za člane Gasilskega društva Gozd Martuljek, ki se lahko pohvalijo že z več kot polstoletno tradicijo.

Kratek pogled v zgodovino pove, da so se v tem delu Gornjesavske doline leta 1938 odzvali znanemu klicu gasilcev Na pomoč, ki pomeni reševati in pomagati vsakemu in povsod, če ga doleti naravna in druga nesreča. V Rutah (tako se po domače imenuje vas Gozd) so se zavzeto lotili pripravi in ustanovitvi občnega zbora je bil 12. junija leta 1938. Takrat so za predsednika izvolili Maksa Robiča (Kovaričevega).

Delo gasilcev v Gozd Martuljku oziroma v vaseh Rute in Srednji Vrh je bilo v vsej dolgi zgodovini pestro, ni manjkalo problemov, najvažnejše pa je, da nikoli niso zanemarjali osnovnih nalog. Društvo tudi danes dela z vso zagnanostjo pod vodstvom predsednika Mira Pavloviča.

Lani so praznovali tri pomembne jubileje: 50-letnico ustanovitve društva, razvili so društveni prapor in odprli prenovljeni gasilski dom. Skorajda ni bilo človeka v vasi, ki ne bi bil pripravljen priskočiti na pomoč in to kakorkoli: z delom, z materialom ali z denarjem. To je bil zares velik praznik vasi Rute in Srednji Vrh.

Na letošnjem občnem zboru so ocenili, da je lanskoletno praznovanje lepo uspelo ob pomoči številnih delovnih in drugih organizacij ter krajanov. Gasilci so si zadali tudi nove naloge, in sicer bodo opravili več del v gasilskem domu, uredili bodo orožništvo v Srednjem Vrh, zgradili požarni bazen v



Obnovljeni gasilski dom v Gozd Martuljku (foto: Mirko Pavlovič)

[illegible]

Nogomet

Jesenice: AMBJ Amsterdam
6:2(4:1)

Strelci: Pihler in Čatak 2, Razboršek, Husič

Drugi nasprotnik Jeseničanov je bilo moštvo iz Nizozemske, in sicer tretjeli-gaš. Tokrat so Jeseničani zaigrali še boljše kot pred dnevi in gostje so imeli kar precej dela v obrambi, da so zaustavljali napade domačih igralcev. Kljub temu je Husič že po nekaj minutah po kombinaciji Pihlerja in Razborška z lepim strelom z glavo dosegel prvi gol za Jeseničane. Igra je bila dokaj tekoča in priložnosti so se kar vrstile. Drugi gol je dosegel Pihler in kazalo je na katastrofo gostov. Le nekaj minut zatem so gostje izvedli protinapad, ki so ga zaključili s prekrasnim zadetkom. Po tem голу je sledilo obdobje enakovredne igre, saj so Jeseničani zaigrali počasneje na sredini igrišča. Proti koncu polčasa pa so Jeseničani zopet zaigrali hitreje in plod je bil zadetek Pihlerja po samostojni akciji in nerodnosti gostujočega vratarja. Četrti gol je dosegel Razboršek, ko je vratar gostov žogo odbil do Razborška, ki je zadel prazen del gola. Tako so Jeseničani zaključili prvi polčas, v katerem so pokazali, da lahko dobro zaigrajo. To pa je bil rezultat velike želje in veliko tekanja, saj so vsi igralci precej tekli in tudi učinkovitost so glede na lansko sezono popravili.

V drugem polčasu so nastopili še vsi rezervni igralci, ki so samo potrdili, da je jeseniško moštvo zelo enakovredno. Igra ni bistveno izgubila na tempu, le koncentracija je malo popustila, saj je bil rezultat že visok. Oba gola za Jeseničane je dosegel Čatak, predvsem pa velja omeniti zadnjega, ki je bil tudi najboljši gol tek-

me. Gostje, ki so igrali zelo fer, so do konca tekme dosegli še en gol in zmanjšali izid.

Naslednje tekme bodo imeli Jeseničani na turnirju 29.7., ko bo ob občinskem prazniku gostovalo na Jesenicah moštvo NK Kozara iz Bosanske Gradiške, ostali udeleženci pa še niso znani.

Nastopili so: Ilič, Pavlin, Pivač, Ignjatović, Džamastagić, Omanović, Kondić, Lamberger, Husič, Razboršek, Pihler, Čatak, Sućur, Bešić, Stanković, Radić. NO

Predsednik skupščine občine Jesenice sprejel športnike

V torek, 25. julija, je v Kosovi graščini na Jesenicah predsednik Skupščine občine Jesenice inž. Jakob Medja pripravil sprejem za športnike iz jeseniške občine, ki so v pretekli sezoni osvojili naslove državnih prvakov, republiških prvakov in ki so zastopali Jugoslavijo na večjih tekmovanjih kot člani državnih reprezentanc.

Sprejem je bil organiziran v okviru praznovanja ob občinskem prazniku.

Ljubitelji tenisa!

TVD Partizan Žirovnica, teniška sekcija, vas obvešča, da lahko igrate tenis na novozgrajenih igriščih pri domu TVD Partizan.

Igralni čas je vsak dan od 8. do 20. ure; lahko ga dnevno rezervirate pri oskrbniku na igrišču ali po ☎ 80-163 od 9. do 11. ure in od 17. do 19. ure.

Vpis v teniško sekcijo bo vsako sredo od 15. do 19. ure pri oskrbniku na igrišču. Vpisani člani prejmejo društveno izkaznico, imeli pa bodo 20 % popusta pri ceni igralne ure.

Vabljeni!

Hokejske



novice

Že v prejšnji številki Železara smo objavili cene hokejskih kart za ogled tekem v sezoni 1989/90. Zanimanje za karte je precejšnje, zato pohitite z nakupom.

Možnosti je več. Delavci Železarne Jesenice karte lahko kupijo preko sindikata, tudi na obročno odplačevanje. Enake možnosti nudi HK Jesenice tudi ostalim delovnim organizacijam. Vse informacije pa lahko dobite v pisarni HK Jesenice, ☎ 81-584.

Sezona se zelo hitro bliža. V dvorani Podmežakla bo ledena ploskev pripravljena že v prvih dneh avgusta.

Igralci pa se na sezono pospešeno pripravljajo. Že od 1. junija fantje trenirajo dvakrat dnevno. Prizadevno vadijo tudi ostali člani, od pionirjev do mladincev in druge ekipe.

V prihodnji številki bomo že lahko predstavili ekipo, ki se bo tudi v letošnji sezoni borila za vrh jugoslovanskega hokeja.

Športne prireditve ob občinskem prazniku

Že vrsto let se v praznovanje 1. avgusta, praznika občine Jesenice, s svojimi prireditvami in tekmovanji vključujejo tudi športniki.

Letošnji program športnih prireditev je nekoliko skromnejši od lanskega, vendar še vedno zanimiv. V športnem parku Podmežakla bo v soboto, 29. julija, dopoldne turnir za Pokal mesta Jesenice v nogometu. Istočasno bo v Logu Ivana Krivca na Plavžu tekmovanje v balinanju za Pokal Jesenic. Svoj tradicionalni nastop bodo imeli tudi plavalci, saj se bodo na kopališču Ukova prav tako za Pokal Jesenic pomerili mladi plavalci iz več slovenskih klubov.

Za rekreativce bo v Podmežakli v počastitev praznika v soboto in nedeljo turnir v tenisu. Ta športna panoga ima tudi na

Jesenicah vedno več privrženecv, zato so turnirji vedno bolj zanimivi.

Drugo rekreacijsko tekmovanje bo v soboto na odbojarskem igrišču Podmežakla, kjer se bo ob 15. uri pričel turnir mešanih ekip v odbojki. Za tekmovanje se ekipe lahko še prijavijo do petka do 10. ure na ZTKO Jesenice, Ledarska 4.

Praznovanje bodo zaključili lokostrelci z velikim mednarodnim tekmovanjem 5. in 6. avgusta na nogometnem igrišču Podmežakla. To bo lepa priložnost, da se lokostrelci Jeseničanom predstavijo na zares kvalitetnem tekmovanju.

Športniki vabijo, da si vsa tekmovanja v okviru praznovanja 1. avgusta ogledate, obenem pa vsem občanom čestitajo za praznik.

Cenik kart v sezoni 1989/90

Stalna letna vstopnica — sedešče 900.000 din stalna letna vstopnica — stojišče 600.000 din članarina za članstvo v HK Jesenice 50.000 din. Posamezna karta za tekme v septembru:

sedešče: 80.000 din
stojišče: 50.000 din

Cena kart za posamezne tekme se bo revalorizirala v skladu z rastjo inflacije.

Lokostrelski klub Jesenice

vabi na

1. tradicionalno mednarodno double fita — star in fita compound tekmovanje,

ki bo 5. in 6. avgusta na Jesenicah.

Program

Petek, 4. avgust,
od 17. do 19. ure uradni trening

Sobota, 5. avgust,

8. uri: otvoritev tekmovanja
8.30: pregled orožja
9. uri: pričetek tekmovanja

Nedelja, 6. avgust,

8. uri: pričetek tekmovanja
12.30: nadaljevanje tekmovanja
17. uri: zaključek tekmovanja
17.30: razglasitev in svečana podelitev nagrad

Tekmovanje bo v Športnem parku na Jesenicah. Pokrovitelj tekmovanja je Skupščina občine Jesenice, organizator pa Lokostrelski klub.

Nogometni turnir za Pokal Jesenic

Turnir bo v soboto, 29. julija, na igrišču Podmežakla.

ob 13.30:

NK Jesenice:NK Bled

ob 15.30:

NK Bled:NK Kozara (B. Gradiška)

ob 17.30:

NK Jesenice:NK Kozara (B. Gradiška)

Vabljeni

Franc Konobelj — Slovenko

Nekaj pomembnih dogodkov iz bližnje in daljne preteklosti

Tudi to leto se bomo spomnili nekaterih dogodkov izpred 45,50,60 in več let. Posebno zanimivo je spremljati vpliv političnih organizacij na življenje na tedanjem jeseniškem območju. Prav Komunistična partija je v najtežjih obdobjih znala pravilno usmeriti tok dogajanja.

Leto 1904

16. aprila je 400 delavcev javorniške tovarne ustavilo delo, ker so bili nezadovoljni z nizkimi plačili, ki so bile nižje od plač na Savi. Nezadovoljni so bili tudi z vedno večjo dragotino. Vodstvo stavke je bilo v rokah krščanskih socialistov. Prišlo je tudi do medsebojnih političnih obtoževanj. Tako liberalci — naprednjaki kot socialdemokrati niso bili zadovoljni, da so krščanski socialisti prevzeli iniciativo in vodstvo stavke. Po množičnem shodu 24. aprila, ki je prerasel v pravo manifestacijo, se je stavka razširila še na Savo. Na shodu je bilo več kot 1800 delavcev obeh tovarn. Savski delavci so že prej solidarno spremljali javorniške delavce in jih tudi gmotno podpirali.

Nekatere delavke so na shod prišle celo s slovenskimi zastavami in hotele s tem prikazati upravičenost boja proti nemškim lastnikom tovarne.

Vodja stavkovnega odbora je bil Janez Glavič; agitacijo sta vodila slovenska krščanskosocialna voditelja Gostinčar in Moškerc. Zaradi izredne solidarnosti in enotnosti je stavka uspela in bila 28. aprila zaključena. To je bila ena največjih stavk na Slovenskem v času Avstroogrške.

22. novembra je pri gradnji železniskega predora na Hrušici eksplodiral plin. Pri tem je bilo 15 delavcev mrtvih in več ranjenih. Na ta dogodek nas spominja grobišče s spomenikom v Spominem parku na Plavžu.

Leto 1914

28. junija se je pričela prva svetovna vojna. Na ta dan so člani napredne mladinske organizacije Mlada Bosna izvedli v Sarajevu atentat na avstro-ogrškega prestolonaslednika Franca Ferdinanda, ki je bil pri tem ubit. To je bil povod Avstroogrški, da je napovedala vojno tedanji kraljevini Srbiji. Vojna se je razširila na vso Evropo in je trajala do oktobra 1918, ko sta kapitulirali avstroogrška in nemška armada.

Leto 1919

9. in 10. januarja je prišlo do najhujših bojov za narodnostne meje na Koroškem po prvi svetovni vojni. Nemške čete so hotele zavzeti karavanski predor. Pri nas so bili že organizirani prostovoljci za severne meje. Pri tem so se izredno izkazali naslednji prostovoljci: Miroslav Martincič, Edo Pičman,

Franc Stenovec, Vinko Gostinčar in Bazilij Jeras. Med branilci karavanskega predora je bilo tudi 40 koroških Slovencev, ki jim je poveljeval Janko Gačnik iz Libelč in narednik Peter čero iz Mač. Padlo je 10 slovenskih prostovoljcev, ranjenih pa je bilo 50 prostovoljcev.

12. januarja sta branilcem priskočili na pomoč dve četi Srbov in 26. pešpolka, ki so tudi imeli številne žrtve. Po teh bojih je prišlo do premirja.

Veliki zavezniki Francija, Anglija, Amerika in Italija so 6. aprila sklenili, da naj se prebivalstvo Celovške kotline na plebiscitu odloči, kateri državi se hoče priključiti. Slovensko zaledje je bilo pod pritiskom močne avstroogrške propagande protivojno in protivojaško razpoloženo, kljub temu, da so bili uspehi slovenske vojske precejšnji. Čete iz bojev pri karavanskem predoru so prodrle do Svatene in Reke, zavzele so St. Jakob. Pri Velikovu pa je bil uspešen celjski polk. Zaradi velikega pritiska nemškoavstrijskih čet se je morala jugoslovanska vojska umakniti. Izohodiščne položaje je obdržala le ljubljenska skupina, v katero so bili vključeni tudi jeseniški prostovoljci. V bojih za karavanski predor v Področici je padel tudi nadporočnik Janko Vilman, eden od organizatorjev prostovoljcev, borcev za severno mejo z jeseniškega območja.

Na te boje nas spominja spominska plošča na jeseniški železniški postaji. Padli v teh bojih pa počivajo v Spominem parku na Plavžu. Spominska kapela je posvečena tudi tem žrtvam.

V ta čas se vključuje tudi boj za jeseniški trikot. Proga Področica — Jesenice — Bohinj naj bi pripadla Italiji; vključno z Jesenicami, Bledom in Zgornjesavsko dolino. To naj bi bila nagrada Italijanom za njihovo zavezništvo. Le po zaslugi Mihajla Pupina, dobrega prijatelja ameriškega predsednika Wilsona, je jeseniški trikot pripadel novoustanovljeni državi Jugoslaviji.

26. januarja je bilo v prostorih Delavskega doma (pri Jeleni) ustanovljeno Jeseniško delavsko kulturno društvo Svoboda. Izvolili so Ivana Hladnika za predsednika, Polonco Bertoncelj za podpredsednika in Nikolaja Bernarda za tajnika. Dom so kasneje po prepovedi Komunistične partije uporabljali njeni člani kot zatočišče. Vključeni so bili v razne kulturne in sindikal-

ne organizacije. Pod odrom pa so imeli svoje sestanke.

Od 21. do 23. aprila je bil v Beogradu »kongres ujedinjenja«. Na njega so poslane delegate Socialdemokratska stranka Srbije ter Bosne in Hercegovine ter večinska leva krila socialdemokratskih strank Vojvodine in Hrvatske. Tako je prenehala obstajati večina posameznih socialdemokratskih strank v jugoslovanskih pokrajinah. Nastala je nova socialistična stranka; z dodatkom v oklepaju, da gre za stranko komunistov.

Zato pomeni »kongres ujedinjenja« v Beogradu ustanovitev komunistične partije Jugoslavije. Tudi današnja Zveza komunistov ga šteje za datum svoje nastanka.

1. maja je bilo pod vplivom marksističnih organizacij pred jeseniško železniško postajo veliko prvomajsko zborovanje. Pozdravni govor je imel Franc Gabrijel. Govorila sta še pred-

stavnika slovenskega vodstva naprednih sindikalnih organizacij Rudolf Golouh in Nace Mihevc. Ožigosali so imperializem, pevski zbor pa je pod vodstvom Ceneta Ambrožiča zapel več revolucionarnih pesmi.

10. oktobra so predstavniki komunističnih mladinskih organizacij na konferenci »zedinjenja« ustanovili v Zagrebu Zvezo komunistične mladine Jugoslavije — SKOJ, katere predsednik je postal Dragoljub Milovanović, ki se je septembra 1922 pri ilegalnem prehodu državne meje smrtno onesrečil v strminah Stola.

Leto 1924

21. januarja je umrl Vladimir Ilič — Lenin, voditelj oktoberke revolucije Sovjetske zveze in Komunistične internacionale.

27. aprila je bila na Jesenicah velika delavska manifestacija ob razvritju prapora Neodvisne delavske stranke Jugoslavije — podružnice Jesenice. Slavja

so se udeležili tudi delavci iz Trziča in delegacija Komunistične partije iz Bohinja. Zaradi te manifestacije je oblast prepovedala proslavo ob 1. maju — delavskem prazniku.

1. junija je prišlo v Trbovljah do oboroženega spopada med proletarskimi akcijskimi četami in Orjuno (Organizacija jugoslovanskih nacionalistov). Ti so hoteli demonstrativno razviti svoj prapor prav v delavskih Trbovljah. V spopadu je izgubilo življenje 5 oseb. Na obeh straneh je bilo precej ranjenih. Rudarja Franca Fakina so orožniki v spopadu aretirali in predali Orjunam. Ti so ga odpeljali v bližnji kamnolom in ga tam ubili. Ta dan so Orjunaši zažgali tudi delavski dom. Jeseniški Orjunaši, ki so se udeležili pohoda v Trbovlje so ob povratku na Jesenice nameravali zažgati jeseniški Delavski dom pri Jeleni, kar pa so preprečili jeseniški komunisti, ki so več noči dom stražili. (se nadaljuje)



Stavkovni odbor v tovarni na Javorniku, kjer se je stavka začela. Vodil jo je Glavič.



Delavci, zaposleni pri gradnji železniskega predora na Hrušici, s svojim praporom



Stavkovni odbor na Savi



Svobodaši z Jesenic in Gorij po vrnitvi iz ljubljanskih zaporov